

OPEN SCIENCE: INTERESTING EVENTS FOR 2020

Abstracts of VI International Scientific
and Practical Conference
USA, Chicago

8 – 9, July 2020

USA, Chicago
8 – 9, July 2020

UDC 001.1

BBK 29

The 6th International scientific and practical conference “Open Science: Interesting Events for 2020” (July 8-9, 2020) Primedia E-launch LLC, USA, Chicago. 2020. 120 p.

ISBN 978-1-64871-311-2

The recommended citation for this publication is:

Petrov P. Learning Styles and Strategies // Open Science: Interesting Events for 2020. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Primedia E-launch LLC. Chicago, USA. 2020. Pp. 39- 43. URL: <http://el-conf.com.ua/>

Science editor:

Solodka N.V.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Reviewers:

Monique Carnaghan

*Associate Professor in Economics in the Department of Economics,
University of Lethbridge, Canada*

Ostin Koonin

Professor of Information, Operations & Management Sciences, NYU Stern

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: el-conf@ukr.net

homepage: <http://el-conf.com.ua>

©2020 Primedia E-launch LLC

©2020 Authors of the articles

<i>Абрамова А.Г.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	5
<i>Abramova A.</i> IMPROVING THE TECHNOLOGY OF SPONGE CAKE FOR DIETARY AND FUNCTIONAL PURPOSES.....	9
<i>Аніскін І.Л.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ДОКАЗУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 205-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ України.....	12
<i>Валентюк Н.О., Козут І.М., Філіпчук К.І.</i> ВПЛИВ ВОЛОГОСТІ НА АЕРОДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗЕРНА АМАРАНТУ	16
<i>Геворгян А.В., Кузьменко А.О., Каширіна І.О.</i> СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ У ПІСНЯХ АМЕРИКАНСЬКОГО РЕПЕРА ЛІЛ ПІП	22
<i>Hlushcova D.B., Grinchenko E.D., Voronkov A.I., Stepanuk A.I., Demchenko S.V.</i> INFLUENCE OF THE ELECTRODE MATERIAL ON THE STATE OF THE WELD LAYER OF THE STEAM TURBINE BLADES ...	26
<i>Hurin R.S.</i> DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHERS' EMOTIONAL INTELLIGENCE	33
<i>Довбенко В.І.</i> ФОРМУВАННЯ СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	37
<i>Кахович Ю.А., Дорош О.М., Мірошніченко А.Т.</i> ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	41
<i>Emelyanova N.Yu., Emelyanov D.V.</i> FEATURES OF THE LEVEL OF SECRETORY IGA IN THE ORAL FLUID OF THE PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE.....	44
<i>Zhdanova I.</i> ON PROBLEM ISSUES OF LEGISLATIVE REGULATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL INFRACTIONS	46
<i>Зінченко М., Картавова О.М., Радчук Б.С.</i> ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	52
<i>Іванчук В.П.</i> ОСНОВНИЙ СПОСІБ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ-ДЕМОНІВ У ГУЦУЛЬСЬКІЙ МІФОЛОГІЧНО-РИТУАЛЬНІЙ ТРАДИЦІЇ	57

<i>Kalinina L., Orlova O.</i> PECULIARITIES OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES APPLICATION IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE CULTUROLOGISTS...	63
<i>Кищенко Г.В.</i> ВОЛОДИМИР ДЕ БРОЕЛЬ-ПЛЯТЕР – БІБЛЮФІЛ, ДОСЛІДНИК МИНУВЩИНИ, МЕЦЕНАТ ТА КОЛЕКЦІОНЕР	69
<i>Коткова Д.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	75
<i>Кудряшова А.В.</i> АНАЛІЗ КРИТЕРІЇВ ЯКОСТІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ КРИПТОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ	80
<i>Кулиняк К.І., Мединська Т.В.</i> СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА: ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФОРМИ ТА ПРОВЕДЕННЯ В УМОВАХ УХИЛЕННЯ СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	85
<i>Миколайчук В.Г.</i> ВПЛИВ РОЗМІРІВ БУЛЬБОЦИБУЛИН НА ДИНАМІКУ ЦВІТІННЯ <i>CROCUS SATIVUS L.</i> (IRIDACEAE) В ПІВНІЧНОМУ ПРИЧОРНОМОР'І	90
<i>Никифороенко І.В.</i> ДИСКУРСИВНІ ЧАСТКИ У ДИГІТАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ	94
<i>Сіваченко І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ БРИТАНСЬКИХ СПОРТИВНИХ КОМЕНТАТОРІВ КІННИХ ПЕРЕГОНІВ	97
<i>Сокол Г.Р.</i> ОБРАЗ МАТЕРІ У ПОВІСТЕВОМУ ЦИКЛІ ГАЛИНИ ЖУРБИ ТА «ВОЛИНЬ» УЛАСА САМЧУКА ..	101
<i>Тинкалюк О.В.</i> САМОРЕГУЛЯЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	104
<i>Чобанян А.В.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПОМІРНОГО СТУПЕНЯ ЯК МЕТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ВПЛИВІВ	108
<i>Щербак І.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	114
<i>Ярощук А.А.</i> НАЙЕФЕКТИВНІШІ МЕТОДИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	116

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГОТЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Абрамова А.Г.

*к.т.н., доцент кафедри готельно-ресторанної справи
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна*

Анотація: В роботі представлено обґрунтування впровадження інтерактивних технологічних рішень в структуру готельного підприємства та закладів ресторанного господарства при ньому як один з перспективних шляхів технологізації. Об'єктом дослідження є готельне господарство

Предмет дослідження: інтерактивні технологічні рішення для підприємств готельно-ресторанного господарства.

Ключові слова: індустрія гостинності, підприємство готельного господарства, інтерактивні технології, інтерактивні продукти для закладів готельно-ресторанного господарства.

У сучасних ринкових умовах в індустрії гостинності впровадження інновацій сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств готельного та ресторанного господарства. Для того, щоб підвищити економічну ефективність діяльності підприємств готельного господарства, актуальним є вдосконалювати методи управління та створювати нові продукти і послуги.

З метою підвищення конкурентоспроможності готельного підприємства та розширення контингенту споживачів доцільним є впроваджувати сучасні інноваційні технології, які будуть направлені на підвищення рівня комфорту для гостей, а також сприятимуть удосконаленню технологічного циклу надання послуг підприємств гостинності.

На теперішній час перспективним напрямком в індустрії гостинності є застосування інтерактивних технологій. В індустрії гостинності, а саме в засобах розміщення, застосування інтерактивних технологій направлено в цілому на два сегменти, а саме

безпосередньо в структурі готельного підприємства (в приймально-вестибюльній зоні, в номерному фонді, в рекреаційній зоні, в приміщеннях ділового призначення, тощо) та в закладах ресторанного господарства (рисунок 1).

Рис. 1 - Шляхи інтеграції інтерактивних технологій в структуру підприємств гостинності

Інтеграція, вище перелічених, інтерактивних технологій в структуру підприємств готельно-ресторанного господарства дозволить персоналізувати послуги, що надаються та зробити їх клієнтоорієнтованими.

Зокрема, інформаційні кіоски (зазвичай їх доцільно розташовувати в приміщеннях загального користування) та інтерактивні цифрові вивіски – digital signage (розміщують в приймально-вестибюльній групі приміщень) використовують з метою:

- надання гостям підприємства оперативної внутрішньої інформації;
- цілодобово траншують інформаційний контент про засіб розміщення (його інфраструктуру підприємства, доступні додаткові послуги, наявні програми лояльності, інформацію про партнерські підприємства засобу розміщення, тощо);

- можуть виконувати роль електронного консьєржа;
- надання гостям можливості самостійного ознайомлення та замовлення послуг в будь-який зручний час [1, с. 19 – 22].

Технологія інтерактивне готельне телебачення дозволяє оперативно та всебічно ознайомити гостя з послугами готелю (закладами ресторанного господарства, тренажерними залами, спа-салонами тощо), зробити замовлення в номер, а також отримати доступ до ресурсів інтернет, ТБ-каналів і відео, які є відеотеці готелі. На теперішній час в готельних підприємствах використовують наступні системи інтерактивного телебачення: Eclipse Connected від Locatel; Otrum Enterprise та Otrum Evolution; **Acentic; Quadriga Sensiq; INGEsuite.**

Вище зазначені (рисунок 1) інтерактивні новації для закладів ресторанного господарства надають змогу переглянути меню в візуалізацією страв; ознайомитись із запланованими заходами, програмами лояльності та «гарячими пропозиціями»; надається можливість інтерактивного спілкування з офіціантами тобто самостійно оформити замовлення, але за потреби є можливість викликати офіціанта. Інтерактивні столи, барні стійки та стіни мають вбудовані проєкційні системи і сенсорні дисплеї, що надає змогу змінювати дизайн обідньої зали в ЗРГ, залежно від часу доби, сезону року або тематичної концепції заходу, та приймають участь у створенні загального концептуального рішення в інтер'єрі [2, с. 7 – 12; 3, с. 56 – 58]. На сьогоднішній день існують лише декілька інтерактивних ресторанів: Oshi Innovation (Лімассол, Кіпр), Noviy (Москва), Inamo (Лондон), MOJO (Тайвань), Papashon (Львів).

Згідно з статистичними даними встановлено, що заклади готельно-ресторанного господарства, які впровадили інтерактивні технології покращили якість обслуговування гостей, а також це сприяло:

- збільшенню оборотності закладів в середньому на 40%;
- збільшенню пропускнуої здатності закладів ресторанного господарства на 20...25%;
- зменшенню помилок, пов'язаних з прийомом замовлень і випискою рахунків;

- зменшенню витрат на обслуговуючий персонал;
- зменшення часу очікування на прийом і оброблення замовлень приблизно на 20 %;
- усунення впливу людського фактору;
- можливість обслуговування іноземних клієнтів (багатомовна підтримка);
- сприяло збільшенню контингенту гостей.

Міжнародний досвід інтеграції інтерактивних технологій в структуру підприємств готельно-ресторанного господарства свідчить, що даний напрямок розвитку індустрії гостинності є перспективним в умовах сучасного конкурентного ринку. З огляду на вище вказане впровадження інтерактивних технологій є ефективним інструментом для формування брендингу підприємства, підвищення конкурентоздатності, позитивно впливає на соціальну та економічну іміджеву політику готельних підприємств.

Література:

1. Кондратюк, Д.В. Інноваційні технології для підвищення рівня комфорту у засобах розміщення у готельному бізнесі / Д.В. Кондратюк, І.Р. Удуд // Інноваційні технології в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі : Зб. матеріалів студентської науково-практичної конференції (Львів, 6 березня 2019 р.) / Міністерство освіти та науки України, Львівський інститут економіки та туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2019. – С. 19 – 22.
2. Брижаченко, Н.С. Мультимедійний принцип формування інтерактивного предметно-просторового середовища / Н.С. Брижаченко // Традиції та новації у вищій архітектурно художній освіті. Вісник. – Харків: ХДАДМ, 2015. – С. 7 – 12.
3. Близнюк, Ю. С. Інтерактивні технології в ресторанному бізнесі / Ю. С. Близнюк, О. С. Павлюченко // Здобутки, проблеми та перспективи розвитку готельно-ресторанного та туристичного бізнесу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 - 30 жовтня 2012 р. – К.: НУХТ, 2012. – С. 56-58.

IMPROVING THE TECHNOLOGY OF SPONGE CAKE FOR DIETARY AND FUNCTIONAL PURPOSES

Abramova A.

c.t.s ., as.prof.

National University of Food Technologies

Kyiv, Ukraine

Annotation: *We have done the research of using isomaltitol, erythritol and maltitol in sponge cakes technology. Also we researched viscosity and surface tension of sugar replacers in water solutions, the influence of sugar replacers on lathering and melange foam resistance, organoleptic, physicochemical and structural factors of a product. We found out that erythritol and isomaltitol decrease porosity and volumetric weight while producing of bisquits by standard technology. New bisquits with erythritol and isomaltitol were made by using complex technological decisions. They are close to traditional sponge cakes by organoleptical and structural indicators.*

Key words: *dietary products, functional products, pastry products, sponge cake, sugar replacer.*

At present the world is a constant deterioration in the overall health of the population. There has been a rapid increase in the number of people suffering from various non-infectious diseases: obesity, cardiovascular and endocrine diseases.

Today the actual direction of the confectionery industry is the development of products reduced calorie and reduced glycemic index. Pastry products, especially sponge cakes are very popular among the population of Ukraine. Basic substance which gives a sweet taste to confectionary products is sugar. The sugar is not recommended for diabetic patients. For developing of pastry products that can be safe for people with diabetes we need to use sugar replacers with low Glycemic Index.

Traditional sponge cakes made from sugar have relatively high glycemic index and calorie content. We have done research to use isomaltitol, eritritol and maltitol in bisquits technology. Also we did

research of viscosity and surface tension of sugar replacers water solutions, influence of sugar replacers on lathering and melange foam resistance (figure 1 – foaming capacity, figure 2 – foam stability), organoleptic, physicochemical and structural factors of a product.

We found that maximal viscosity of isomaltitol solutions is 3.2 MPa*sec., and minimal viscosity of eritritol solutions is 1.9 MPa*sec. Surface tension of all polioils is less (on 11-15%) than sugars what makes them more perspective for using in foam products [1, p. 141].

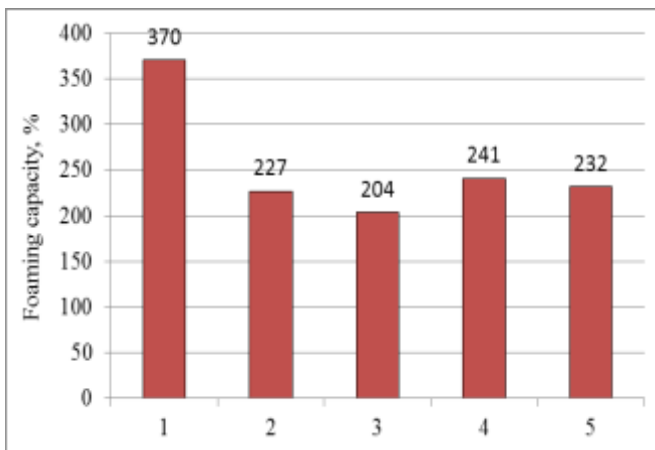

Figure 1 – foaming capacity:

1 – melange; 2 – melange-sugar; 3 – melange-isomaltitol; 4 - melange-eritritol; 5 – melange-maltitol

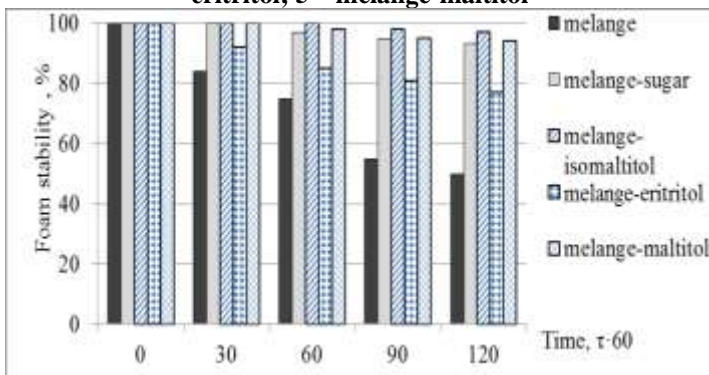

Figure 2 – foam stability

It was determined that the mix of egg-erythritol has a high ability to form foam (22% more than the mix of egg-sucrose), but less foam stability. A mixture of egg-izomaltitol characterized by the lowest among the studied polyols, ability to form foam, but foam stability is maximal [2, p. 128 – 131].

To increase the foaming mixture of egg-izomaltitol and improve the stability of the foam egg erythritol we applied the method of preparing the warm dough.

When determining the structural properties of sponge cakes dough on maltitol, isomaltitol, erythritol, where it proposed making rational way, density and degree of dough destruction of its structure differs slightly.

Sponge cakes products based on erythritol are characterized by low specific volume, solid crust and have cooling taste. In order to improve the structure and organoleptic properties sponge cakes from erythritol determined that it is expedient to reduce the temperature of heat treatment products [3, p. 27 – 30].

Sponge cakes based izomaltitol, erythritol, maltitol which have been produced for developed technologies, had good organoleptic characteristics and structural parameters of traditional sponge cakes based on sugar.

References:

1. Dorohovych, V. Using sugar replacers in technology sponge cakes / V. Dorohovych, A. Abramova // Food Science for Well-being : 8th Central European Congress on Food, 23-26 May 2016, Kyiv. – K. : NUFT, 2016. – P. 141.

2. Дорохович, В. В. Розроблення бісквітних виробів спеціального дієтичного призначення як перспективний напрямок розширення асортименту кондитерської продукції / В. В. Дорохович, А. Г. Абрамова // Здобутки та перспективи кондитерської галузі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 13 вересня 2018 р., м. Київ. - Київ, 2018. – С. 128-131.

3. Абрамова, А. Г. Розроблення технології бісквітів дієтично-функціонального призначення / А. Г. Абрамова, В. В.

Дорохович // Збірник наукових праць Інституту продовольчих ресурсів. – Київ : Інститут аграрної економіки, 2014. — № 3. – С. 27–30.

УДК 343.13

Юридичні науки

ВИКОРИСТАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК
ДОКАЗУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 205-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ

Аніскін Ігор Леонідович,
аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6507-1147>

Анотація. У тезах досліджується питання проведення почеркознавчої експертизи та закріплення її результатів у кримінальному провадженні, пов'язаному з підробленням документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб-підприємців. Почеркознавча експертиза розглядається як різновид доказів під час розслідування та зазначається необхідність використання висновків експерта.

Ключові слова: докази, почеркознавча експертиза, документи, розслідування, кримінальне провадження.

Актуальність теми. Процес розслідування злочинів у сфері господарської діяльності - багатоступеневий та має свій процедурний механізм. Серед злочинів у сфері господарської діяльності особливе місце займає ст. 205-1 Кримінального кодексу України (далі - КК) щодо підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб-підприємців.

Питання розслідування вказаної категорії злочинів є малодослідженим та потребує детального наукового вивчення. Важливо дослідити наукову складову зазначеної теми, тому

доцільно розглянути науковців, які займались вивченням даної проблеми. Питання призначення, проведення та закріплення результатів почеркознавчої експертизи у кримінальному провадженні досліджували: Б.Л. Білоусов, А.Ю. Захаркіна, Є.Д. Лук'янчиков, Б.Є. Лук'янчиков, Петряев С.Ю., Свобода Є.Ю. та інші.

Свобода Є.Ю. та Захаркіна А.Ю. у науковій статті “Судово-почеркознавча експертиза: сучасний стан і актуальні питання” (2016 рік) зазначили, що потреба у призначенні судово-почеркознавчої експертизи постає кожного разу, коли для вирішення чи розв’язання певних питань, з’ясування обставин, що мають значення у провадженні, виникає необхідність застосування спеціальних знань для дослідження рукописних записів, підписів. Зазвичай, необхідність у таких досліджень виникає у випадках потреби ідентифікації конкретної особи; визначення умов, у яких виконувався почерковий об’єкт; встановлення належності почерку виконавця до групи почерків, притаманних особам певної статі, віку або типу тощо [1, с. 247].

Білоусов Б.Л. у науковій статті “Оцінка висновку експерта у кримінальному провадженні” (2018 рік) Висновок експерта має бути критично оцінений слідчим за своїм внутрішнім переконанням. Тому висновки експерта повинні базуватися на об’єктивному дослідженні об’єктів та достовірній інформації про них, критичній оцінці ним інших фактичних даних, зібраних у кримінальному провадженні. При дослідженні матеріалів експерт повинен володіти і вдало використовувати передові науково-обґрунтовані методики і науково-технічні засоби. Висновок експерта повинен оцінюватись слідчим з позицій наукової методології пізнання і відповідності їх достовірним знанням про об’єкти дослідження [2, с. 46].

Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б.Є. та Петряев С.Ю. у науковій статті “Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні” (2019 рік) висловили позицію що для досягнення злочинної мети активно використовують досягнення науково-

технічного прогресу, сучасні технічні засоби та інформаційні технології, недоліки та прогалини законодавства. Науковці стверджують, що набуття спеціальних знань потребує певного часу навчання, практичної або наукової діяльності, вони не є загальнодоступними для широкого кола осіб на певному етапі розвитку людства [3, с. 125].

КК визначає злочином підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб-підприємців. Незаконним є факт внесення в документи завідомо неправдиві відомості та умисне подання таких документів [4]. Оскільки злочин стосується підроблення документів, то неможливо без проведення почеркознавчої експертизи притягнути винних до кримінальної відповідальності та встановити особу, яка його вчинила. Проведення експертизи є важливою частиною розслідування. В свою чергу, докази мають бути закріплені належним чином, для того, щоб суд прийняв їх до уваги на стадії судового розгляду.

Процес доказування полягає у збиранні, оцінці, закріпленні та використанні доказів. Кожна стадія має свої особливості та належним чином повинна бути реалізована на практиці. У ч. 1 ст. 101 Кримінально-процесуального кодексу України (далі - КПК) визначено, що висновок експерта - це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на питання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи [5]. Доцільно вказати, що вірне призначення, проведення та закріплення результатів експертизи передбачає використання такого висновку як доказу. Слідчий/прокурор, призначаючи експертизу, в залежності від ходу розслідування, має право поставити експерту питання, які вплинуть на подальший хід розслідування кримінального провадження.

Висновки. Проведення почеркознавчої експертизи є невід'ємним етапом розслідування злочину за ст. 205-1 КК "Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців". Експертиза

надає можливість підтвердити або спростувати факт підроблення документів, встановити особу, яка підробила документи та надала їх для реєстрації. Висновок експерта як доказ має бути вірно оформленим, а документи, які необхідні експерту для дослідження - вірно відібрані та закріплені. Важливо, що висновок експерта буде прийнято судом як належний та допустимий доказ лише за умови, що механізм призначення та проведення експертизи не буде порушено.

Література:

1. Свобода Є.Ю., Захаркіна А.Ю. Судово-почеркознавча експертиза: сучасний стан і актуальні питання. Криміналістика і судова експертиза. Вип. 61. 2016. С. 246-255. URL: file:///home/chronos/u-eeaccf928500c23a587360f86ccc095ef5679a35/MyFiles/Downloads/krise_2016_61_31.pdf

2. Білоусов Б.Л. Оцінка висновку експерта у кримінальному провадженні. Теорія і практика судової експертизи і криміналістики: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 85-річчя доктора юридичних наук, професора Ніни Іванівни Клименко (м. Київ, 27 лютого 2018 року): Київ-Маріуполь, 2018. С. 46-47

3. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б.Є., Петряев С.Ю. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Вісник НТУУ “КПІ”. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 4 (44), 2019. С. 125-130 URL: file:///home/chronos/u-eeaccf928500c23a587360f86ccc095ef5679a35/MyFiles/Downloads/199742-446159-1-SM.pdf.

4. Кримінальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Відомості Верховної ради (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n5941>.

ВПЛИВ ВОЛОГОСТІ НА АЕРОДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗЕРНА АМАРАНТУ

Валентюк Н.О.,

к.т.н., асистент кафедри польових і овочевих культур

Козут І.М.,

к.с.-г.н., доцент кафедри польових і овочевих культур

Одеський державний аграрний університет,

м.Одеса, Україна

Філіпчук К.І.,

викладач комісії циклу професійної підготовки,

ВСП Ананьївський аграрно-економічний коледж

Уманського НУС,

м.Ананьїв, Україна

Про корисні і цілющі властивості такої культури як амарант відомо з давніх часів. Зерно цієї культури використовували в харчуванні ще в прадавні часи цивілізації Американського континенту – інки та ацтеки [2, с.5-7; 3, с.5-12]. В наш час амарант знов привертає до себе увагу дослідників багатьох напрямків. Такий інтерес обумовлений тим, що до хімічного складу як зерна так і листостебельної маси амаранту входить досить велика кількість, у порівнянні із більшістю традиційно вирощуваних в Україні зернових і олійних культур, енергетично і біологічно цінних речовин, серед яких особливої цінності набуває сквален, що міститься в амарантовій олії і активно сприяє нормалізації мікроциркулярних процесів кровообігу, являючись джерелом кисневого забезпечення [3, с. 15-55]. Крім того, амарант є багатим джерелом ненасичених жирних кислот, значної кількості незамінних амінокислот, вітамінів, мікро- та макроелементів. В амаранті не тільки високий вміст протеїну, але і найбільш збалансований амінокислотний склад. Такі властивості амаранту відкривають надзвичайно широкий спектр його використання: фармакологія і медицина, харчова промисловість, косметологія, кормо виробництво [4, с.56-58].

Відомо, що від збирання то безпосередньої переробки зерну необхідно пройти цілий комплекс технологічних операцій післязбиральної обробки, що включає очищення, сушку та активне вентилявання, а також тимчасове зберігання [1, с.5-17].

Для ефективного проведення післязбиральної обробки та вибору і застосування оптимальних режимних параметрів відповідного технологічного обладнання необхідною умовою є знання фізико-технологічних властивостей зернової маси. Правильний розрахунок і використання цих властивостей дозволяє скоротити втрати, визначити комплекс операцій для поліпшення якості партій зерна й знизити витрати у всіх галузях народного господарства, пов'язаних з виробництвом і використанням зерна [5, с. 18-27].

Одним із вагомих критеріїв при організації очищення та сушки зерна є визначення аеродинамічні властивості зернової маси які визначають поведінку зерна в повітряному потоці. Аеродинамічні властивості зерна характеризуються такими показниками як парусність, швидкість витання та аеродинамічний опір шару зерна, які необхідно враховувати при проектуванні установок для вентилявання зернової маси а також зерносушарок [7, с. 48-77].

Парусність (за визначенням В.М.Хитрової) – це відношення площі найбільшого розрізу окремої зернівки до її маси. Парусність характеризує здатність зернівки протистояти повітряному потоку. Але при проведенні розрахунків для практичного застосування користуються таким показником, як швидкість витання, що відповідає швидкості вертикального повітряного потоку, що підтримує насіння в завислому стані. Інколи цей показник називають ще «критичною швидкістю». Якщо швидкість повітряного потоку є меншою за швидкість витання, то зернівка падає донизу, а якщо більша – виноситься повітряним потоком. Цей показник широко використовується при проведенні очищення зерна від домішок та сортуванні і розділенні зернової маси на фракції [8, с. 32-45].

Встановлено, що швидкість повітря у каналах не повинна

перевищувати швидкість витання зерна. Залежність між швидкістю витання v_{vit} та коефіцієнтом парусності K_{Π} виражається залежністю (1) [8, с.32-45]:

$$v_{vit} = \sqrt{\frac{g}{K_{\Pi}}}, \quad (1)$$

де g – прискорення вільного падіння, м/с.

Для визначення залежності аеродинамічних властивостей зерна амаранту від його вологості було використано сорт «Ультра».

Результати досліджень аеродинамічних властивостей зерна амаранту наведено у табл. 1. та рис. 1

Таблиця 1

Експериментальні значення швидкості витання та коефіцієнта парусності зерна амаранту

(n = 3, p ≥ 0,95)

Вологість зерна, %	Швидкість витання, м/с	Коефіцієнт парусності, 1/м
9,5	3,28	0,91
12,1	3,32	0,89
14,3	3,38	0,86
16,8	3,45	0,82
19,5	3,51	0,79

Рівняння, що отримані в результаті досліджень із достатньою точністю дозволяють визначити значення швидкості витання та коефіцієнту парусності зерна амаранту в залежності від його вихідної вологості:

$$v_{vit} = 3,043 + 0,024 w, \quad (2)$$

$$K_{\Pi} = 1,035 - 0,013 w \quad (3)$$

На підставі проведеної математичної обробки результатів досліджень [6, с.125-196] встановлено, що залежність швидкості витання та коефіцієнту парусності від вологості зерна має лінійний характер. Встановлено, що зі збільшенням

вологості зерна амаранту його швидкість витання збільшується а коефіцієнт парусності зменшується.

Опір шару сипкого матеріалу в залежності від товщини шару та швидкості потоку повітря визначають для встановлення параметрів проведення активного вентилявання зернової маси.

Силу опору визначають за формулою:

$$R = KF \frac{PV^2}{2} = KFnd \quad (4)$$

де R – сила опору, Дж;

F – площа найбільшої проекції частини;

K – коефіцієнт опору;

P – щільність повітря, кг/с/м² ;

$\frac{V^2}{2} = nd$ – швидкість тиску, кг/м² .

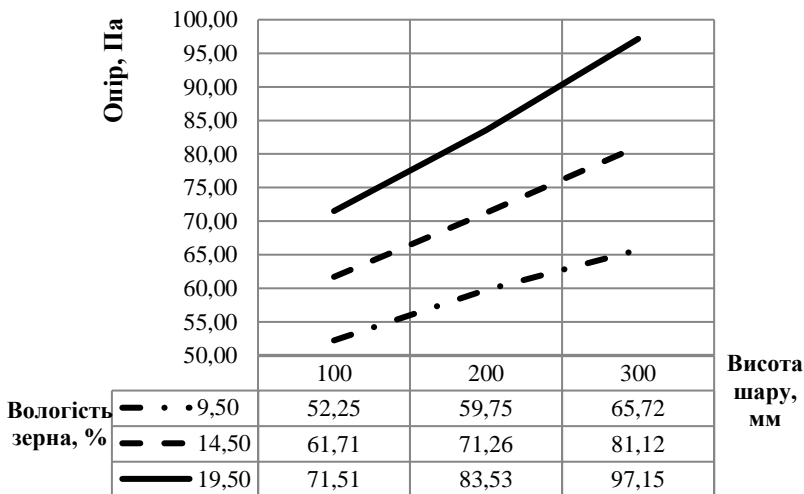

Рис.1. Залежність аеродинамічного опору шару зерна амаранту від висоти шару

Залежність аеродинамічного опору шару зерна амаранту від висоти шару носить лінійний характер і може бути описана рівняннями:

– для зерна вологістю 9,5 %: $H_w = 42,56 + 0,09h$; (5)

– для зерна вологістю 14,5 %: $H_w = 47,73 + 0,12h$; (6)

– для зерна вологістю 19,5 %: $H_w = 49,89 + 0,16h$. (7)

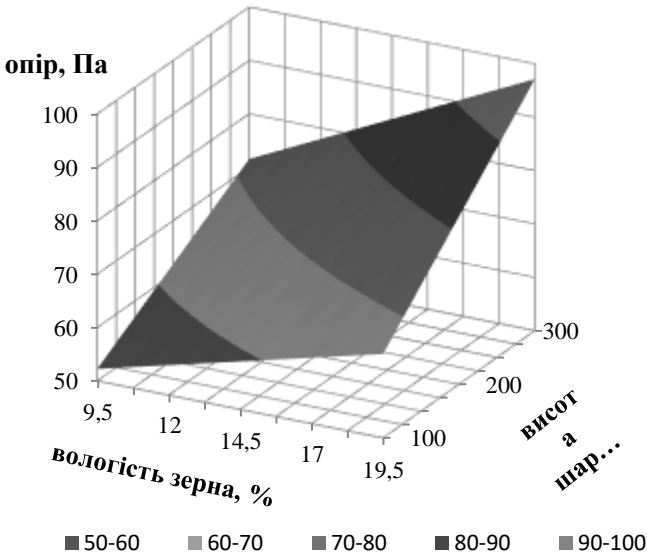

Рис. 2. Залежність опору шару зерна амаранту від його вологості та висоти шару

Після проведення математичної обробки експериментальних даних отримано рівняння залежності опору шару зерна амаранту від вологості та висоти шару:

$$H_{aw} = 45,444 + 0,198w + 0,300h + 0,004wh \quad (8)$$

де h – висота шару зерна, мм;

w – вологість зерна, %.

Проведені дослідження дозволяють із достатньою точністю моделювати аеродинамічні характеристики зерна амаранту в залежності від його вологості та можуть бути використані для оптимізації процесів очищення, сушки та активного вентилювання, підбору ефективних режимних параметрів відповідного обладнання.

Література:

1. Вобликов Е.Б., Буханцов В.А., Маратов Б.К. и др. Послеуборочная обработка и хранение зерна. Ростов н/Д: издательский центр «МарТ», 2001. 240с.
2. Высочина Г.И. Амарант (*amaranthus* L): химический состав и перспективы использования (обзор) // Химия растительного сырья. 2013. №2. С. 5–14.
3. Гопцій Т.І. Амарант: біологія вирощування, перспективи використання, селекція: монографія. Харків: Харк. держ. аграр. Ун-т. 1999. 273с.
4. Железнов А.В. Амарант – хлеб, зрелище и лекарство // Химия и жизнь. 2005. №6. С. 56–61
5. Зверев, С.В. Физические свойства зерна и продуктов его переработки: учебник. Москва: ДеЛи принт, 2007. 176 с.
6. Остапчук М.В., Станкевич Г.М. Математичне моделювання на ЕОМ: підруч. Одеса: Друк, 2006. 313 с.
7. Пунков С.П., Стародубцева А.М. Хранение зерна, элеваторно-складское хозяйство и зерносушение. Москва: Агропромиздат, 1990. 367 с.
8. Станкевич Г.М. Страхова Т.В, Атаназевич В.І. Сушіння зерна: підруч. Київ: Либідь, 1997. 351 с.

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ У ПІСНЯХ АМЕРИКАНСЬКОГО РЕПЕРА ЛІЛ ПІП

*Геворгян А.В.,**студент юридичного факультету**Кузьменко А.О.,**кандидат філологічних наук**Каширіна І.О.,**старший викладач**Дніпропетровський державний**університет внутрішніх справ**м. Дніпро, Україна*

Annotation: *The article deals with the use of artistic means in the songs of the American rapper Lil Peep and reveals the peculiarities of the use of artistic means in the lyrics of his songs. The main types of artistic means contained in the lyrics of the rapper Lil Peep are also studied.*

Ключові слова: *пісня, епітет, синонім, антитеза, порівняння.*

У світі народжуються і живуть люди з різними уподобаннями, характерами, темпераментами... Напевно, немає жодної людини, яка б не захоплювалася музикою. Бог наділяє людину різними талантами, дарами, вміннями, проте музика лунає у серці майже кожної людини. Протягом життя ми чуємо різні звуки природи, спів птахів, – і це також своєрідна музика, яка є нерозлучна з нашим життям. У вільний час людина зазвичай слухає улюблені музичні композиції і починає відчувати, що її душа починає розквітати, неначе квітка, дозволяючи поринути у свій внутрішній світ. Як стверджував Боб Ділан “Важливий не я, важливі мої пісні. Я всього лише листоноша, який приносить пісні.”

Тема дослідження художніх засобів в піснях недостатньо вивчена, вона потребує подальшого розгляду, тому вона є актуальною. Об’єктом даного дослідження є тексти пісень співака Ліл Піп. Предметом дослідження є художні засоби у піснях американського репера Ліл Піп. Мета дослідження - виявити роль художніх засобів у піснях американського репера Ліл Піп.

Насамперед, необхідно визначити основні типи художніх засобів, які зустрічаються в текстах пісень американського репера Ліл Піп, а також розглянути особливості вживання художніх засобів у тексті американського репера Ліл Піп.

Ліл Піп - американський репер та співак. Його називали одним з перших музикантів пост-емо відродження, а його стиль виконання хіп-хопу став відомий під назвою емо-трен. Кліпи на пісні «The Brightside» і «White wine» набрали більше 80 та 50 мільйонів переглядів на YouTube, «Awful Things» — понад 200 та 160 мільйонів, «Benz truck» та «Witchblades» — більше 130 та 110 мільйонів переглядів.

Проаналізувавши тексти пісень американського репера, які є предметом дослідження, можна виділити такі художні засоби, як гіпербола, епітети, порівняння, рефрени, звертання.

Гіпербола – художнє перебільшення, яке використовується для посилення вражень на читача, в нашому випадку на слухача. В пісні “Awful things” гіпербола наявна в даних рядках: “Burn me down till there’s nothing left”. Гіпербола виражена словом burn – співак натякає своїй коханій дівчині, щоб вона його любила до тих пір поки від нього нічого не залишиться.

Порівняння - це художній засіб, виражаючий зіставлення двох предметів або явищ із метою пояснити один з них за допомогою іншого. Порівняння використовують з метою представити одне і те ж явище у різних аспектах та варіаціях, а також уникнути монотонності та стилістичної спотворності. Вони не лише збагачують мову твору, зокрема пісні, а й надають їй експресивності та як найточніше передають думки та ідеї автора. [2, с.81]. Так, в пісні “Spotlight”, автор використовує порівняння, в якому порівнює його любов до дівчини з казкою “Lovin` you is like a fairytale” цим він хоче показати, що він немов у казці зі своєю коханою. Також в пісні “Hate me” він порівнює своє серце з барабаном в рядку “And I can hear my heartbeat sounding like the bass drum.”

Епітет – це художнє, образне означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття,

дії. [3]. Виконавець Ліл Піп, пісенні тексти якого є предметом дослідження, в своїх піснях часто використовує епітети. Наприклад: *my sweet, best girl, sweet and lovely girl, good time.*

Також, детально проаналізувавши тексти пісень, було виявлено, що в піснях наявний такий художній засіб, як антитеза. В пісні “Fingers” в рядках «I’ll be the first there And I’ll be the last there» антитеза представлена тим що він хоче бути в цьому житті першим і останнім. Використання антитези у художньому тексті звертає увагу читача на експресивну значимість висловлювання.

Щодо класифікації типів синтаксичних повторів, можна виділити наступні типи:

1) анафора – повтор початку двох або більше послідовних речень чи їх частин. Анафору ми можемо побачити в пісні “The Brightside” в рядках “Just look at the brightside (just look at the brightside) / Just look at the club lights (rolling under the club lights) / Just look at the nightlife (just look at the nightlife)”. Ми можемо спостерігати постійне повторення частинки *Just look at the* на початку кожного рядка. Також в пісні “AQUAFINA” в рядках “Twenty bottles, I mean twenty models (Twenty models)” / *Twenty bottles, of them red bottoms (Red bottoms) / Twenty bottles, of the Henny bottles (Of the Henny bottles)*”. Повторення частинки *Twenty bottles* спостерігається на початку кожного речення.

2) епіфора – повторюваний елемент знаходиться у кінці кожної послідовної синтаксичної структури. Епіфору ми можемо спостерігати в пісні “Yesterday” в рядках “Run away from the pain, yesterday is not today / Yesterday is not today, yesterday is not today”. Таким чином, повторення “Yesterday is not today” спостерігається наприкінці кожного рядку.

3) обрамлення – повтор початку речення у кінці цього речення. Таке явище як обрамлення не було знайдено у текстах пісень, тому що виконавець не використовує цей стиль.

4) контактний повтор – це повторення, фраз тощо, розташованих поруч. Наприклад, контактний повтор у пісні

“White Wine” представлений у наступних рядках: “Lord why, Lord why do I gotta wake up?” / More wine, more wine, baby, pour another cup”. Ми можемо спостерігати контактний повтор частинок More wine, а також Lord why, які розташовані поруч. Повтор широко використовується в емоційному мовленні. Він є тим синтаксичним засобом, який вказує на напругу, переляк, схвилювання, розгубленість, жах, роздратування, огиду, замилювання, захоплення та інші емоції, які властиві мовцю в момент мовлення.[4, с.82]. В пісні «Awful things» автор постійно повторює ці рядки: “Bother me, tell me awful things. Bother me, tell me awful things”. Цим він хоче сказати своїй коханій дівчині, щоб вона звертала на нього більше уваги.

Тексти пісень наповнені звертаннями до різних дівчат. До них було використано такі звертання: baby, girl, в таких піснях виконавця як “Save That” В рядках “my life, can't save that, girl”, а також в рядку “I can make you this, baby, I can make you that”. Дані слова підкреслюють глибокі почуття автора до головної героїні, яка оспівується та виражають сильну емоційну залежність до даної особи.

Отже, наше дослідження було зосереджено на використанні художніх засобів у піснях репера Ліл Піп. Нами було розглянуто особливості вживання художніх засобів, а також виявлено основні типи художніх засобів, які зустрічаються в текстах пісень американського репера Ліл Піп. Було виявлено, що репер у своїх піснях використовує такі художні засоби, як: епітети, метафори, звертання, повтори, антитеза, порівняння та гіпербола. В таких піснях виконавця як “Awful Things” “Save That” “White Wine”, “Yesterday”, “Aquafina”, “The Brightside” та “Spotlight” найбільш притаманний такий стиль, як анафора, виконавець використовує анафору в 43% своїх пісень, далі йде епіфора, репер її використовує в 25%, далі контактний повтор, Ліл Піп використовує його в 15%, Епітет виконавець застосовує в 11%, найменше автор використовує такий стиль як гіпербола, він зустрічається всього лише в 6% його пісень. Вони надають текстам різнобарв'я, викликають у слухача уяву

та підсилюють його інтерес. Усі вони вжиті автором для вираження своїх емоцій, почуттів та для емоційного впливу на слухача.

Література:

1. URL // https://uk.wikipedia.org/wiki/Lil_Peep.
2. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : Підручник / Л.І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. 2-ге вид., випр. – К. : Вища школа, 2005, с. 462.
3. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз/ Єфімов Л. П., Ясінецька О.А - Вінниця: Нова книга, 2004, с. 137.

UDC 624.21

Технічні науки

INFLUENCE OF THE ELECTRODE MATERIAL ON THE STATE OF THE WELD LAYER OF THE STEAM TURBINE BLADES

***Hluschcova D.B., Grinchenko E.D.,
Voronkov A.I., Stepanuk A.I.,
Demchenko S.V.***

*Kharkov National Automobile and Highway University
Kharkov, Ukraine*

The influence of electrode material on the state of surfacing layers of steam turbine rotor blades is investigated. The strengthening layer was formed by electro spark doping, using alloy T15K6 and steel 15X11MFSH. The microstructure, microhardness and thickness of surfacing layers are investigated. The advantages of steel 15X11MFSH for strengthening the leading edges of steam turbine rotor blades are grounded.

Key words: *microhardness, turbine blades, microstructure, electro spark alloying, electrode.*

Introduction

Rotor blades of steam turbines determine the serviceability of the turbine. Their working conditions require high hardness of leading edges. Further, erosion damage reduces their resistance. To

increase the service life of the blades the leading edges are exposed to such processing methods like hardening by high frequency currents and application of the widely used alloy T15K6 based on carbides Ti and was are in forcing electrode. The binder for this alloy is Co. However, the mode of operation of the blades is such that requires increased resistance to shock erosion, lack of adverse influence of coating formation parameters on mechanical properties, high corrosion properties.

Analysis of publications

Application of the above methods has limitations. Thus, using the high-frequency current makes it difficult to technically temper the radius blend from the blade airfoil portion to the bookshelf bandage and use of the widely applied alloy T15K6as a reinforcing electrode is limited due to the presence of cobalt - an element that as a result of activation forms long-lived isotopes, which reduce the erosion resistance of blades [1, 2].

In connection with the above, the objective of the present work was to develop a method that would enable to simultaneously reinforce the leading edges of the blades and reduce their erosion resistance [3, 5].

Purpose and task

In the given paper there were tested two materials to be used as an electrode: alloy T5K16 and steel 15H11MFSH. The electric spark method is based on the phenomenon of electric erosion of materials under spark discharge in a gaseous medium, the polar erosion product transport on the layer of modified structure and alloy. As a result of electrical breakdown of the inter electrode gap there occurs a spark, in which the flow of electrons leads to local heating of the electrode (anode) [1, 4]. On the surface of the cathode under the influence of high thermal loads there is carried out mixing of both the cathode and the anode material that promotes the formation of proper adhesion between the substrate and the formed layer. Figure 1 shows the general scheme of the electro spark alloying [ESA].

The composition of the doped layer may differ significantly from the composition of the raw materials. It is caused by the

specifics of the ESA impact, which consists in the ultra-high heating and cooling rates, the contact of surfaces to each other and with the surrounding elements of the environment under pulse exposure to high temperatures and pressures.

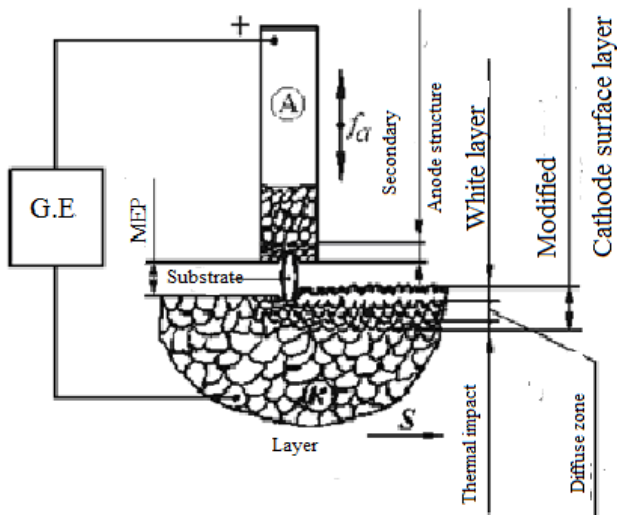

Fig. 1. General scheme of the electro spark alloying

The study was conducted, using samples of steel 15H11MFSH that was thermally treated to obtain the hardness of 285NV with removing the decarburized layer to the depth of 1mm along the hardening plane.

Works on strengthening the samples were carried out, using electro spark equipment EIL8A.

Primary partition

The microstructure of the base metal of specimens presents sorbitol with retaining orientation along martensitic planes. The structure of the samples is of different uniformity, the structure contains grains of different etch ability, and the size of the needles corresponds to 7–8 points (Figure 2).

Control of the hardened surface is carried out by visual inspection with a magnifying glass with $\times 3, \times 10$ power.

On the surface of the samples after hardening by both alloy T15K6 and steel 15H11MFSH defects such as cracks were not revealed. Fig. 3 shows the appearance of the surface hardened by alloy T15K6. The layer is homogeneous, fine-grained and in some places there can be found small size craters.

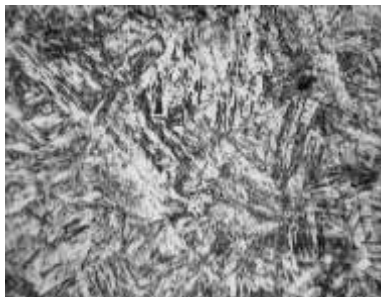

Fig. 2. Microstructure of the main sample metal

Fig. 3. The appearance of the sample surface strengthened by alloy T15K6

To assess the quality of adhesion of doped layers with the substrate, the samples after hardening were tested according to the following scheme:

- samples №№ 1,2 were tested for bending at an angle of 90° , using a mandrel $R = 20$ mm;
- samples №№ 3,4 were tested for bending at an angle of 70° , using a mandrel $R = 40$ mm.

The test results are shown in Table 1.

When view in the bends the peel of the hardened layer from the base metal was not detected.

Measurement of the thickness of the hardened layer was carried out in sections, manufactured according to the cross-sectional plane of the sample.

The surface hardened layer is characterized by heterogeneity of the layer thickness, but the average value of the thickness in case of hardening by alloy T15K6 and steel 15H11MFSH is virtually identical (Figure 5).

Table 1. Bending Test Results

Sample brand	Material	Test results	Notes
1	T15K6	No ruination	in the place of bending detected tears
2	15X11MΦIII	No ruination	in the place of bending detected tears
3	15X11MΦIII	No ruination	in the place of bending no detected tears
4	15X11MΦIII	No ruination	in the place of bending no detected tears

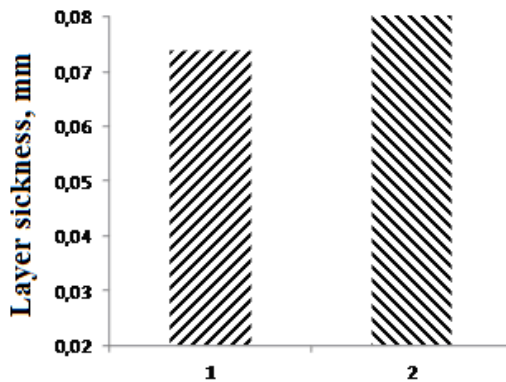

Fig. 5. Histograms of the mean values of the hardened layer thickness: 1 –by alloy T15K6, 2 –by steel steel 15H11MFSH

Study of the microstructure of the deposited layer showed that the structure is homogeneous, almost no etch ability. In some places there were detected individual pores. When surfacing by steel 15H11MFSH, the layer structure is of mainly dendritic structure. In the surface layer of the base metal under high temperatures there was observed the formation of the light etch ability zone formed by diffusion of the electrode material into the sample depth, and the dark-etch ability zone of under alloying. In some places there were detected pores.

Fig. 6 shows histograms of microhardness measurement in the zone “hardened layer – base metal” of the samples under study.

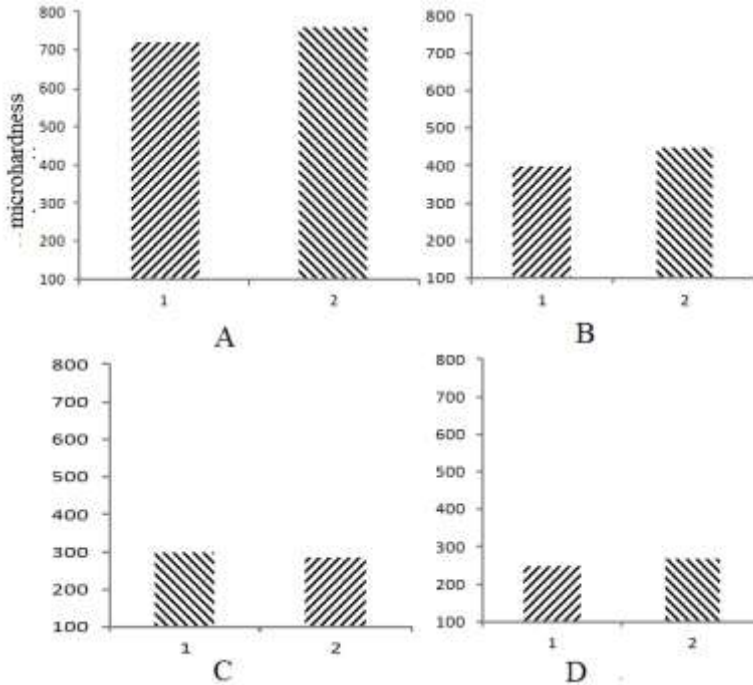

Fig. 6. Histograms of microhardness measurement in samples hardened by alloy T15K6 (1) and steel 15H11MFSH (2) a - deposited layer; b - transition (diffusion) zone; c - HAZ (~ 0.05 mm from the border); d - HAZ (~ 0.1 mm from the border) As it follows from the above histograms, in all areas the micro-hardness at hardening by alloy T15K6 and steel 15H11MFSH is practically identical

Conclusions

1. When there was performed visual inspection and carried out metallographic analysis of samples reinforced by the electro spark method, using the equipment EIL 8A by electrodes made of steel 15H11MFSH and hard alloy T15K6 cracks were not revealed.
2. When conducting the bending test, none of the samples, hardened by both the solid alloy T15K6 and steel 15H11MFSH, failed.
3. On examination of the bends, the peel of the hardened layer from the base metal was not detected.

4. The average thickness of the surface layer hardened by both alloy T15K6 and steel 15H11MFSH was virtually identical.

5. The microhardness of the deposited layer, the transition zone, HAZ at different distances from the border when using both the hardened alloy T15K6 and steel 15H11MFSH do not practically differ.

6. Based on these studies it is recommended to replace the applied reinforcing electrode made of alloy T15K6 and steel 15H11MFSH to increase the hardness of the leading edges of steam engine rotor blades.

Sources:

1. Yu.I. Mulin. (1999) Electrospark alloying of working surfaces of tools and machine parts with electrode materials obtained from mineral raw materials. Yu.I. Mulin, A.D. Verkhoturov. Vladivostok. Dalnauka, 110. [in Russian].

2. K.V. Frolova. (2009) Modern methods of hardening the surfaces of machine parts. *Analytical review: Scientific and technological progress in mechanical engineering*. Moscow. IMASH AN USSR, 9.1. 205–271. [in Russian].

3. B.I. Kostetskiy. (2000) Friction, lubrication and wear in machines. Kiev. Technique, 396. [in Russian].

4. V.I. Bolshakov. (2002) On the effectiveness of protective coatings of parts of gas turbine engines. *Promising tasks of modern science: collection of articles. Scientific*. Dnepropetrovsk, 109. [in Russian].

5. V.I. Bolshakov. (2013) Stages of identification of parametric technologies and ways of their realization. *Visnyk of NAS of Ukraine*. 8. 66-72. [in Ukrainian].

DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHERS' EMOTIONAL
INTELLIGENCE
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ

Hurin Ruslan Serghiyovych,

Ph. D. in Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Pedagogics,

South-Ukrainian National Pedagogical University

named after K. D. Ushynsky,

Odessa, Ukraine

Гурін Руслан Сергійович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Державний заклад «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

м. Одеса, Україна

Abstract. *The article reveals the essence and the content of emotional intelligence. Based on the psychological and pedagogical literature, it is proved that the disclosure of the content of emotional intelligence occurs through the exploitation of the concepts «ability», «capacity», «capability» with an emphasis on the value essence of emotional intelligence. The exploration of the future teachers' emotional intelligence and the results of diagnosis according to the appropriate levels (high, satisfactory, low) are given.*

Key words: *emotional intelligence, future teacher, ability, emotions, intellect.*

Анотація. *Розглянуто сутність та зміст емоційного інтелекту. Спираючись на психолого-педагогічну літературу доведено, що розкриття змісту емоційного інтелекту відбувається через застосування понять «здібність», «здатність», «спроможність» з акцентом на ціннісній сутності емоційного інтелекту. Здійснено дослідження емоційного інтелекту майбутніх учителів та одержано результати діагностування за відповідними рівнями: високий, задовільний, низький.*

Ключові слова: *емоційний інтелект, майбутній учитель, здатність, емоції, інтелект.*

The relevance of the study is due to the fact that in the XXI century the problem of emotional intelligence is studied in connection with the huge arsenal of accumulated knowledge about this phenomenon and its links with various socio-psychological factors, such as academic success, social networks, child bullying, nervous breakdowns risks, emotional burnout, in particular.

The scientific works of such scholars as O. Chebykin, N. Diomidov, N. Kovryga, M. Kuznetsov, A. Lobanov, D. Lusin, M. Manoilova, E. Nosenko, A. Petrovska, O. Sannikova, D. Ushakov, O. Vlasova, I. Yegorov, G. Yusupov, etc. are devoted to the emotional intelligence investigation.

The analysis of psychological and pedagogical literature allowed to establish that scientists interpret emotional intelligence differently: as all the non-cognitive abilities, knowledge and competence that allow a person to successfully cope with different life situations (according to R. Bar-On) [1]; it is the ability to understand individual's relationships represented in emotions, and to manage the emotional sphere on the basis of intellectual analysis and synthesis (according to G. Garskova) [2]; as individual's integral features and the component of his/her inner world, as a form of human's revealing of positive attitude to himself, to the others, to the world, which reflects the value of emotional intelligence (according to E. Nosenko) [4].

Thus, a brief review of interpretations of the concept «emotional intelligence» showed that the researchers, revealing the meaning of this concept, appealed, first of all, to the distinction between the constructs «emotion» and «intelligence», which have so far been considered opposite. On the other hand, in modern psychology of emotional intelligence there is a tendency to use such categorical concepts of reflecting the content of this phenomenon as «emotional self-awareness» (O. Vlasova, 2005), «emotional intelligence» (E. Nosenko, 2003), «emotional education» (O. Pryimachenko, 2006), «emotional literacy» (K. Steiner). In general, the disclosure of the content of emotional intelligence is implemented through the use of the concepts «ability», «capacity», «capability»

with an emphasis on the value essence of emotional intelligence, its functional ability to reflect individual's inner world.

Therefore, based on the subject of our study, it should be emphasized that emotional intelligence begins with understanding of our emotions, and only through realizing our emotions we can learn to understand the emotions of other people and the reasons that caused them. In regard to the abovementioned, the development of future teachers' emotional intelligence is influenced by a set of internal and identified motives that ensure the educational activities success, high levels of emotional creativity, self-efficacy as self-confidence, general intelligence and low levels of learning anxiety, including anger, actually anxiety, restlessness and excessive emotionality when testing knowledge.

Note that the researchers use different scales for measuring emotional intelligence, which are based on different models.

During the diagnosis of emotional intelligence, the method of D. Lucin was used [3]. The questionnaire is based on the interpretation of emotional intelligence as the ability to understand and manage both their own emotions and that of the other people. The ability to understand emotions means that a person can recognize an emotion, thus is able to establish the very fact of experiencing emotions by himself or by another person; can identify the emotion, i. e. can establish what kind of emotion he or she is experiencing, and find a verbal expression for it; understands the reasons that caused this emotion and the consequences to which it may lead. The ability for emotions management means that a person: can control the intensity of emotions, especially to suppress excessively strong emotions; can control the external expression of emotions; can, if necessary, arbitrarily evoke this or that emotion. Both the ability to understand and the ability to manage emotions can be directed to one's own emotions and the emotions of others as well. Thus, we can talk about intrapersonal and interpersonal emotional intelligence.

The generalized **results** obtained by the method of D. Lusin at the ascertaining stage of the research showed that the high level of

emotional intelligence was demonstrated by 3.4% of respondents in the experimental group and 2.6% of respondents in the control group. The majority of future teachers mostly revealed the satisfactory level of emotional intelligence – 57.8% of respondents in the experimental group and 62.1% of respondents in the control group. At the low level there were found 38.8% of respondents in the experimental group and 35.3% of respondents in the control group.

We consider this due to the lack of appropriate training courses aimed at formation of the future teachers' emotional intelligence during their professional development, which jeopardizes their ability to perform educational tasks successfully. Therefore, there is a need to develop and implement training methods for enhancing future teachers' emotional intelligence. We see **the prospect of further scientific work** in the experimental verification of the pedagogical conditions for the development of future teachers' emotional intelligence.

References:

1. Bar-On R. Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical Manual. / R. Bar-On. Toronto: Multi-Health Systems, 1997. – P. 232.
2. Garskova G. G. Vvedeniye ponyatiya «emotsional'nyy intellekt» v psikhologicheskuyu teoriyu (Introduction of the concept of «emotional intelligence» into the psychological theory) / G. G. Garskova // Anan'yevskiy chteniya: tez. nauch. prakt. konf.; redkol.: A. A. Krylov [i dr.]. – SPb.: Izd-vo Sankt-Peterb. un-ta, 2013. – S. 25-26.
3. Lyusin D. V. Novaya metodika dlya izmereniya emotsional'nogo intellekta: oprosnik EmIn (A new technique for measuring emotional intelligence: the questionnaire EmIn) / D. V. Lyusin // Psikhologicheskaya diagnostika. – 2006. – № 4. – S. 3-22.
4. Nosenko E. L. Dyspozytsiyni ta pertseptyvno otsynuvani kharakterystyky emotsiynoho intelektu / E. L. Nosenko // Visnyk Kharkivs'koho universytetu. Seriya Psykholohiya. – Kharkiv. – 2002. – № 550, Ch. 1. – S. 177-179.

ФОРМУВАННЯ СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Довбенко В.І.

*Вчитель музичного мистецтва
Андріяшівського ліцею –ЗЗСО І-ІІІ ст.,
викладач сольного співу Бобринської ДМШ*

***Анотація.** У статті аналізуються особливості роботи щодо формування співацьких навичок в учнів молодшого шкільного віку; розглядається поняття «співацькі навички»; презентуються критерії та показники сформованості співацьких навичок у дітей (здобувачів освіти) молодшого шкільного віку.*

***Ключові слова:** співацькі навички, критерій, емоційно-мотиваційний критерій, інформаційно-пізнавальний критерій, діяльнісно-коригувальний критерій.*

Навчання дитини співу є складовою частиною процесу становлення культурної особистості. За допомогою занять вокалом відбувається прищеплення дітям моральних якостей, підвищення їх духовності, прищеплюються естетичні почуття. Бо недарма кажуть: «поющий человек - красивый человек». Саме тому, в роботі педагога-вокаліста, існує безліч завдань, головним з яких є залучення дитини до світу прекрасного за допомогою вокального мистецтва.

Які ж існують особливості процесу формування співацьких навичок учнів молодшого шкільного віку?

Формуючи співацькі навички у дітей молодшого шкільного віку, необхідно враховувати вікові та психолого-педагогічні особливості дітей цієї вікової категорії.

Вступ дитини до навчального закладу - це різка зміна її життя та діяльності. У шкільному навчанні використовуються й продовжують розвиватись фізичні й розумові сили, формуються психічні властивості молодшого школяра. Для цього віку характерні: швидкий ріст тіла, збільшення внутрішніх органів, підвищення втомлюваності, нервово-психічна вразливість.

Молодший шкільний вік - це період формування психологічних новоутворень, а саме: дитина оволодіває елементарними культурними навичками, навчається в школі, провідною діяльністю стає навчання, зростають здатність дитини до логічного мислення і самодисципліни, зростає здатність до взаємозв'язку з ровесниками відповідно до встановлених правил, проходить процес поступового оволодіння засобами керування увагою, пам'яттю, мисленням тощо.

Навчання дітей співу - це складний процес, метою якого є естетичне виховання засобами вокального мистецтва. У процесі навчання співу здійснюється розвиток дитячого голосу, а також вирішуються виховні завдання, пов'язані з проблемою формування особистості школяра. У процесі розвитку співацького голосу в дитини поступово формуються елементарні співацькі навички.

Співацькі навички - це співацькі дії, які в процесі багаторазового повтору стають автоматичними. Тобто, співацька дія, складна чи проста, в процесі багаторазового повтору стає навичкою. У структурі співацьких навичок дітей молодшого шкільного віку ми відокремлюємо такі складові, як співацька постава, що створює умови для вільного, ненапруженого співу; співацьке дихання, що є основою вокальної техніки; співацьке звукоутворення, як результат взаємної дії дихальних і артикуляційних органів з голосовими зв'язками; співацька артикуляція, що необхідна для відтворення певного звуку мови; співацька дикція; вокально-слухові навички; інтонаційні навички.

Засобом для вимірювання ступеня сформованості співацьких навичок у дітей молодшого шкільного віку ми визначаємо наступні критерії: емоційно-мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-коригувальний.

Емоційно-мотиваційний критерій виявляє ставлення учня до співацької діяльності, інформаційно-пізнавальний критерій визначає ступінь оволодіння учнем музичними та вокальними теоретичними знаннями. Діяльнісно-коригувальний - констатує ступінь практичного опанування співацькими навичками.

Кожен критерій має низку показників, які дозволяють виявити властивості досліджуваного явища. При розробці показників ми брали до уваги те, що успішне формування співацьких навичок залежить від усвідомленого сприйняття та наявності емоційного відгуку дітей на музику, від сформованості у дітей бажання опанувати співацькими навичками.

Мотивація, як компонент структури особистості визначає ступінь зацікавленості учня процесом співацької діяльності. Мотиваційна зацікавленість є передумовою успішного процесу розвитку співацьких навичок у дітей молодшого шкільного віку.

Отже, емоційно-мотиваційний критерій визначається за такими показниками: наявність емоційного відгуку дітей на сольний спів, впевненість у своїх силах, зацікавленість процесом сольного співу, сформованість бажання опанувати співацькими навичками.

Показниками інформаційно-пізнавального критерію є: володіння музично-теоретичними знаннями, володіння вокально-теоретичними знаннями, мовно-артикуляційні знання, вільне і свідоме володіння вокальною термінологією.

Діяльнісно-коригувальний критерій ефективності процесу формування співацьких навичок у дітей молодшого шкільного віку потрібний для оцінки ступеню опанування практичними навичками. Показниками діяльнісно-коригувального критерію є: ступінь володіння вокально-слуховими навичками, вокально-технічними навичками, наявність художньо-виконавських навичок, здатність до аналізу.

Процес формування співацьких навичок учнів молодшого шкільного віку проходить три етапи: зацікавлення, формування, виконавська інтерпретація.

Отже, метою вокального виховання у молодшому шкільному віці є залучення дитини до світу прекрасного за допомогою вокального мистецтва. Основним завданням вокального навчання у цьому віці є розвиток співацького голосу, в процесі якого формуються елементарні співацькі навички. Критеріями сформованості співацьких навичок у

дітей молодшого шкільного віку є емоційно-мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-коригувальний.

Література:

1. Кулагина И. Ю., Коллоцкий В. Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. / И. Ю. Кулагина. - М: ГЦ. Сфера, при участии «Юрайт», 2003, - 464 с.

2. Кутішєнко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навчальним посібник. / В. П. Кутішєнко. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 128 с.

3. Стахєвич О. Г. Основи вокальної педагогіки. ч.І. Природно-наукові теорії сольного співу. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів диригентсько-хорових факультетів музичних та педагогічних вузів. / Олександр Григорович Стахєвич. - Харків Суми: ХДАК СДПУ ім. А. С. Макарєнка, 2002. - 92 с.

4. Маруфєнко О. В. Формування вокально-слухових навичок майбутнього вчителя музики. Авторєферат дисертації на здобуття наукового ступєня кандидаті педагогічних наук: 13.00.02. / Олена Вікторівна Маруфєнко. - К., 2006. - 20 с.

ПІДХОДИ ДО ВИБОРУ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ
ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кахович Ю.А.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД

Дорош О.М.,

студент факультету управління

Мірошніченко А.Т.

студент факультету управління

Університет митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

Анотація: проаналізовано підходи та їх доцільність до вивчення та визначення конкурентної стратегії. Сформовано основні завдання конкурентної стратегії та розглянуто її види. Надано рекомендації щодо розробки конкурентної стратегії та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Обґрунтовано актуальність дослідження та необхідність забезпечення конкурентної стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах.

Ключові слова: конкурентна стратегія, конкуренція, міжнародний менеджмент

Основною задачею міжнародного менеджменту є правильний вибір конкурентної стратегії підприємства. Сьогодення диктує нам нові умови за яких діє ринок. Цінності людства змінюються – і це відчутно впливає як на національні економіки певних країн, так і на процес глобалізації. Конкурентна боротьба може привести підприємство до великих прибутків, а може навпаки за лічені дні привести до банкрутства.

Дослідженням стратегій конкуренції займалися такі західні вчені, як М. Портер, Г. Мінтцберг, Г. Хамел, К.К. Прахалад, М. Трейсі, І. Ансофф, А.А Томпсон. Вчені і запропонували різні типи конкурентних стратегій і методи їх впровадження в умовах розвинутої економіки. Проте, розроблені підходи та методи формування стратегій конкуренції не є універсальними для усіх

підприємств. Для того щоб обрати певну стратегію необхідно враховувати конкретні можливості, поставлені цілі та завдання компанії на зарубіжному ринку. Іноземний ринок має свої особливості, що пов'язанні із специфікою макро- і мікросередовища. Також визначну роль відіграють специфічні потреби та поведінка іноземних споживачів на цьому ринку.

Засновником конкурентної стратегії вважається М. Портер, який зазначив, що «конкурентна стратегія передбачає наступальні або оборонні дії, які застосовуються з метою захисту позиції від п'яти конкурентних сил» [Портер].

Конкурентна стратегія – це модель дій і сукупність правил, якими керується підприємство при прийнятті рішень для довгострокової підтримки конкурентоспроможності.

Вибір компанією конкурентної стратегії прийнято визначати за трьома основними чинниками:

1. Конкурентною позицією фірми.
2. Стратегічним завданням.
3. Ринковою ситуацією.

Зазначені чинники формують підходи до вибору конкурентної стратегії підприємства. Відповідно до підходу М. Портера, вибір конкурентної стратегії відбувається після виконання таких етапів: аналіз структури галузі, дослідження та оцінка альтернатив досягнення конкурентної переваги, аналіз конкурентних стратегій, вибір варіантів та формування системи конкурентних стратегій підприємства. Часто науковці критикують окреслені М. Портером теорії, вважаючи їх надто загальними для пояснення реальних життєвих ситуацій.

На основі досліджень вітчизняних вчених були зроблені висновки, що вибір конкурентної стратегії ґрунтується на загальних засадах, без виділення таких обов'язкових етапів, як аналіз внутрішнього середовища, виявлення сильних та слабких сторін підприємства та оцінка конкурентоспроможності його продукції. [3]. Таким чином, етапи вибору альтернатив не містять необхідного рівня деталізації. Це призводить до того, що отримані результати аналізу складно застосовувати в

підприємницькій діяльності, оскільки інструменти оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища подані у загальному вигляді.

Новим підходом до вибору і формування конкурентної стратегії є концепція, яка розглядає даний процес з врахуванням наступних складових: аналіз кон'юнктури ринку, аналіз конкурентного середовища підприємства, оцінка сильних і слабких сторін підприємства, аналіз конкурентних переваг підприємства, вибір конкурентної стратегії, розробка конкурентних альтернатив і розрахунок їх ефективності [2]. Перевагами даного підходу є врахування факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ, проте не зазначаються інструменти для здійснення аналізу, а також основні критерії відбору стратегії.

З урахуванням даних переваг та недоліків вчені пропонують алгоритм вибору конкурентної стратегії, який включає наступні стадії:

1. Підготовча стадія – обробка та систематизація інформації про зовнішні та внутрішні фактори впливу на діяльність організації.

2. Заключна стадія – серед обраних альтернатив безпосередньо визначається конкурентна стратегія. При цьому вибір конкурентної стратегії базується на отриманій інформації підготовчої стадії про привабливість ринку, наявність відповідних стратегічних ресурсів тощо.

Література:

1. Василенко В.І. Стратегічне управління підприємством : [навч. посіб.] / В.І. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 356 с.

2. Аристов О.В. Конкурентность и конкурентоспособность / О.В. Аристов. – М. : Теис, 2009. – 203 с.

3. Портер Майкл. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Портер; Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 453 с.

FEATURES OF THE LEVEL OF SECRETORY IGA IN THE
ORAL FLUID OF THE PATIENTS WITH CHRONIC
OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE

N.Yu. Emelyanova¹, D.V.Emelyanov²

*¹ Department of Complex Risk Reduction
of Chronic Non-Communicable Diseases,
Government Institution Therapy National Institute
name of L.T. Malaya of the National
Academy of Medical Sciences of Ukraine,
² Department of surgical diseases,
operative surgery and topographic anatomy,
V. N. Karazin Kharkiv National University,
Ukraine*

Summary: *It has been established that adverse effects of inhaled corticosteroids a decrease in serum and secretory IgA levels in the oral fluid which indicates decompensation of protective factors. Thus, more in-depth study of sIgA levels will open up new pathogenetic mechanisms of intraoral changes in case of chronic obstructive pulmonary disease*

Keywords: *mixed saliva, Chronic Obstructive Pulmonary Disease, secretory IgA.*

Introduction.

Much attention is paid to evidence of internal organs' pathology in the oral cavity in modern medicine. Medically ill patients in most cases have intraoral changes, which are connected both with the disease itself and with medicines used as baseline therapy. Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD) is one of such diseases [1, p.93; 2, p. 534]. Baseline therapy of COPD is represented by a combination of β -2-agonists, anticholinergic bronchodilators and corticosteroids in inhaled formulations, which has direct contact with organs and tissues of the oral cavity [3, p.296].

It has been established that adverse effects of inhaled corticosteroids (IGCS) are inhibition of phagocytosis activity, a

decrease in serum and secretory IgA (sIgA) levels in the oral fluid, and a decrease in tissue neutrophil succinate dehydrogenase activity, which indicates decompensation of protective factors [4, p.601; 5].

Aim: to study the level of sIgA in the oral fluid in patients with COPD with the use of baseline therapy.

Materials and methods: 130 patients with COPD, having been treated by using baseline therapy, were examined. Control group - 20 somatically healthy patients. The immunological reactivity of oral tissues was studied by sIgA level in mixed saliva by the immunoenzyme method, using a reagent kit.

Results.

Patients of the main group showed an increase in sIgA level (71, 663 [47, 283; 85, 612]) in comparison with the control group (27, 813 [20, 312;

36,052]) ($p=0,001$). The results obtained differed from the data presented in the literature, which had reported a decrease in sIgA levels with the use of IGCS.

In our opinion, an increase in the level of sIgA may be the result of various mechanisms, namely: because of poor oral hygiene and significant antigenic tissue irritation by microorganisms (activation of the humoral immunity component, aimed at eliminating foreign invaders in order to normalize impaired homeostasis); elevated concentration of sIgA may be a factor in the autoimmune as related to endothelial dysfunction. In addition, such an increase may be a compensatory response of saliva as a result of the replacement of deficiency of immunoglobulins of other classes and factors of nonspecific protection.

Conclusions. Thus, more in-depth study of sIgA levels will open up new pathogenetic mechanisms of intraoral changes in case of COPD.

References:

1. Bhavsar, N.V., Dave, B.D., Brahmabhatt, N.A., Parekh, R.J. (2015). Periodontal status and oral health behavior in hospitalized patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Nat. Sci. Biol. Med.* 6(1), 93–97. doi: 10.4103/0976-9668.166097.

2. Yamashita, Y., Takeuchi, K., Matsumoto, K., and al. (2019). Periodontitis Is Associated with Chronic Obstructive Pulmonary Disease GDR. 98 (5), 534-540

3. Magovern, M., and Sawver, S. (2019). Different Durations of Corticosteroid Therapy for COPD Exacerbations. Am Fam Physician. 99(5), 295-296.

4. Fukushima, C., Matsuse, H., Saeki, S., et al. (2005). Salivary IgA and oral candidiasis in asthmatic patients treated with inhaled corticosteroid. J. Asthma. 42(7), 601-604.

5. Agusti, A., and Fabbri, L.M., Singh, D., et al. (2018). Inhaled corticosteroids in COPD: friend or foe? Eur Respir J.52: 1801219 [<https://doi.org/10.1183/13993003.01219-2018>]

УДК 343.12(043.2)

Юридичні науки

ON PROBLEM ISSUES OF LEGISLATIVE REGULATION OF
PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL INFRACTIONS

Zhdanova Inna,

*associate professor of the Department of Constitutional,
International and Criminal Law
Vasyl' Stus Donetsk National University
Vinnitsia, Ukraine*

Abstract: *The changes that have taken place in the Criminal Code of Ukraine and the Criminal Procedure Code of Ukraine in connection with the entry into force of the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Simplify the Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Wrongs» are analyzed. An assessment of the discussion moments of the introduced novelties in the legislation is given. On the basis of the theoretical analysis of legal norms on simplification of pre-trial investigation possible problematic situations in practical activity concerning violation of the rights of participants of criminal proceedings are modeled.*

Keywords: *criminal offense, criminal infraction, pre-trial investigation, interrogator, simplified proceedings.*

The system of national legislation of Ukraine has undergone significant changes with the introduction of the institution of criminal infraction. Relevant changes in a number of legislative acts came into force on July 1, 2020.

The institute of criminal infraction was introduced in order to simplify the pre-trial investigation of certain categories of criminal offenses and to consider this category of cases in the court in a simplified manner. Thus, the legislator finally formally brought the Criminal Code of Ukraine [1] into conformity with the Criminal Procedure Code of Ukraine [2]. The content of the Criminal Procedure Code of Ukraine since its entry into force in November 2012 provided for regulations relating to criminal proceedings for criminal infractions and which should have entered into force simultaneously with the entry into force of the Law of Ukraine on Criminal Infractions. The absence of such a law, according to its authors: 1) blocked the possibility to carry out criminal proceedings on minor crimes in a simplified manner, as well as entailed an baseless burden on the pre-trial investigation authorities; 2) formed a low level of quality of pre-trial investigation in all criminal proceedings.

Such changes have at last taken place with the entry into force of the Law «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Simplify the Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Wrongs» № 2617-VIII of November 22, 2018 [3].

However, as the theoretical analysis of legal norms on simplification of pre-trial investigation shows, these changes can create in practice cases of violation of the rights of participants of criminal proceedings.

First of all, the established national criminal law doctrine has undergone significant changes. For example, the meaning of the concept of «crime» is significantly narrowed in relation to the concept of «criminal wrong». According to the new classification, all criminal wrongs are divided into criminal infractions and crimes (Part 1 of Article 12 of the Criminal Code of Ukraine).

The legislator classified all criminal wrongs as «criminal infractions» for which the main punishment is a fine of not more than

three thousand non-taxable minimum incomes or other punishment not related to incarceration. According to the Criminal Code of Ukraine, such acts are included in this category: evasion of child support (Part 1 of Article 164), gross violation of labor legislation (Part 1 of Article 172), non-payment of wages, scholarships, pensions or other statutory payments (Part 1 of Article 175), violation of privacy (Part 182), theft (Part 1 of Article 185), fraud (Part 1 of Article 190), hooliganism (Part 1 of Article 396), illegal production, manufacture, acquisition, storage, transportation or shipment of narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues without the purpose of sale (Part 1 of Article 309) and a number of other acts. All other criminal wrongs remain in the «crime» category.

The classification of crimes has also changed. Acts that were previously classified as misdemeanor (the sanction for which provided for punishment in the form of incarceration for up to two years) and crimes of average gravity are now classified in a new category – «non-violent crimes». Acts such as domestic violence (Part 1 of Article 126-1), infringement of human health under the pretext of preaching religious beliefs or performing religious rites (Article 181), appropriation, misappropriation of property or taking it by abuse of office (Parts 1, 2 of Article 191), receiving illegal benefit by an official (Part 1 of Article 368), providing illegal benefit to an official (Part 1 of Article 369) and others have been included in this category according to the Criminal Code of Ukraine. The criteria for serious and extremely serious criminal offenses remained unchanged. That is, currently there is such a classification of criminal offenses: criminal infractions, non-violent crimes, serious and extremely serious crimes.

The list of pre-trial investigation bodies was supplemented by inquiry units. Paragraph 4 Part 1 of Article 3 of the Criminal Procedure Code of Ukraine defines inquest as a form of pre-trial investigation in which criminal infractions are investigated, and the interrogator in this category of cases is endowed with the powers of an investigator (according to paragraph 4–1 Part 1 of Article 3 of the Criminal Procedure Code).

One of the main innovations in the pre-trial investigation of criminal infractions is the ability to conduct out a number of actions before entering information into the Unified Register of pre-trial investigations, namely: 1) to select explanations; 2) conduct a medical examination; 3) to obtain the conclusion of a specialist and to take readings of technical devices and technical means that have the functions of photo and filming, video recording, or means of photo and film shooting, video recording; 4) to seize instruments and means of committing a criminal infraction, things and documents that are the direct subject of the criminal infraction, or which are found during the detention of a person, personal search or inspection of personal belongings.

Giving interrogators the authority to conduct a series of investigative actions prior to entering information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations can lead to a number of problematic cases.

As a result of the introduced amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine, the conclusion of a specialist in this category of cases is referred to the procedural sources of evidence, although it has the same requirements as the expert's conclusion. However, the definition of the term «specialist» in Article 71 the Criminal Procedure Code of Ukraine is too controversial. In particular, Article 71 of the Criminal Procedure Code of Ukraine stipulates that a specialist in criminal proceedings is a person who has special knowledge and skills in the use of technical or other means. But it is not clear how the availability of knowledge and skills of a specialist is confirmed. The lack of a clear definition of «specialist» may become the foundation for abuse by the interrogator of such a procedural tool. For example, a specialist may be involved in cases where it is not really necessary, thus the interrogator can unreasonably form an additional evidence base; a person who is not really a specialist may be involved in obtaining a «specialist's conclusion» (there is no opportunity to test his knowledge and skills); by involving a specialist, an examination on technical issues can actually be carried out, although the clear procedure for involving a specialist is not currently regulated.

Also, the current Criminal Procedure Code of Ukraine does not warn a specialist about improper performance, non-performance or evasion of their duties. Therefore, in order to avoid abuse, it would be necessary to make appropriate changes to Article 72 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

The inquiry procedure provides for a new procedure for submitting a request for an examination. If earlier during the pre-trial investigation the defense in accordance with Article 244 of the Criminal Procedure Code of Ukraine filed a request for an examination directly to the investigating judge, during the investigation in the inquiry it will be forced to address such a request to the interrogator or prosecutor. The interrogator or prosecutor, in turn, has the right to contact an expert for an examination. However, such applications will hardly help protect the suspect person. After all, the prosecutor can obtain the results of medical examinations or expert conclusions, which are required for public prosecution, independently, before entering information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations. However, the prosecutor will be able to ignore the suspect's request for a repeat medical examination or appointment of examination.

That is, a person who is notified of a suspicion of committing a criminal infraction, in case of disagreement with the results of the medical examination or the conclusion of a specialist is given the right to apply to the interrogator or prosecutor for an examination. However, the Criminal Procedure Code of Ukraine does not stipulate the obligation of an interrogator or prosecutor to apply to an expert for an examination due to such a request. The Criminal Procedure Code of Ukraine refers such actions of the interrogator or prosecutor only to their rights.

One of the most controversial novelties of the Criminal Procedure Code is the possibility of trial of criminal infractions without the presence of participants in the proceedings, if the accused does not dispute the circumstances established during the inquiry and agrees to the indictment in his absence. This expands the legal framework for potential abuse by law enforcement

officials in conjunction with the right of law enforcement officers to detain a person without a resolution of an investigating judge for 72 hours and an increased list of investigative (search) actions that may be carried out before entering information into Unified Register of Pre-Trial Investigations [4].

The introduced changes still make it possible to use procedural sources of evidence collected during the inquiry (including pre-entered information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations in criminal proceedings, although on the basis of the Court regulation of the investigating judge. That is, before entering information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations, the interrogator may collect evidences of a criminal infraction, and if as a result of collecting such evidences he establishes that the person committed a crime, further pre-trial investigation will be carried out on the same evidence. Based on the above, it can be assumed that most criminal offenses will initially be investigated as criminal infractions, in order to obtain evidence by the prosecution in a convenient simplified procedure. If we take into account that the legislator did not establish any time limits between the interrogator conducting investigations before entering information into Unified Register of Pre-Trial Investigations and entering information into Unified Register of Pre-Trial Investigations, such a situation can lead to abuse by the interrogators and the deterioration of the rights of «suspects» with restrictions on ways to protect their rights. That is, interrogators can use simplified proceedings to increase detection rates of criminal offenses.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. С. 131. (Із змінами).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. № 4651-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. Ст. 1370. (Із змінами).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих

категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22.11.2018. № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 17. С. 5. Ст. 71. (Із змінами).

4. Задорожний Б. Кримінальні проступки: швидке розслідування без реального захисту. *Закон і бізнес*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/139881-kriminalni_prostupki_shvidke_rozsliduvannya_bez_realnogo_zah.html

Педагогічні науки

ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Зінченко М., Картавова О.М., Радчук Б.С.,
*студенти факультету дошкільної, початкової
освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Анотація: *Стаття присвячена поглибленому з'ясуванню впливу арт – терапії на дитячу психіку. З давніх давен люди займалися різними видами мистецтва, щось ставало сімейним ремеслом, проте варто задуматися над нашими відчуттями під час такої терапевтичної роботи, адже саме з її допомогою ми можемо заспокоїтися, стримати свої негативні емоції та покращити настрій. Окрім того для людини творчість завжди була однією з можливостей проникнути в свій внутрішній світ і пізнати себе. Часом ми помічаємо, як звертаємося до краєвих сторін нашої душі, до найсвітліших, багатих і щиріших. Коли людина пише, малює, ліпить з глини або висловлює себе в інших видах мистецтва, це дозволяє їй розслабитися, розкритися, виплеснути всі свої емоції в роботі і хоча б ненадовго опинитися в гармонії собою. Окрім того хотілося б відзначити що, творчість є ефективним методом по лікуванню психіки, який сьогодні широко застосовується в практичній психології під назвою арт-терапія.*

Ключові слова: *Арт-терапія, психологія, вплив, психіка, школярі.*

Арт-терапія — форма психотерапії, за основою якої стоїть усвідомлення того, що творча діяльність (здебільшого використовується художня) позитивно впливає на психоемоційний стан реципієнта й має певний лікувальний ефект, варто зауважити, що при цьому головним є безпосередньо процес творення, а не саме кінцевий результат. Сучасна арт-терапія розгортає перед нами низку різноманітних методів, підходів і технік: живопис, графіка, пластик, глина, фотографія, скульптура, різьба, аплікація, інсталяція, вироби з тканини тощо. Цікаво, що спільним для них є те, що за допомогою обраної форми вони передають назовні внутрішні переживання людини. А саме тому завдяки такому невербальному вираженню почуттів вважається, що арт-терапія одна з найзручніших форм з'ясування проблеми, оскільки не потрібно одразу озвучувати та конкретизувати свої проблеми.

В Україні проблему арт-терапії досліджує багато вчених-теоретиків та практиків: А. Бреусенко-Кузнецов, О. Вознесенська, Н. Волкова, В. Газолишин, Н. Ещенко, О. Любарец, Н. Полякова, Н. Простакова, О. Пинчук, А. Старовойтов, А. Чуприков, Т. Яценко та ін. Методи артотерапії відповідають очікуванням, установкам, характерна орієнтація на емоційно-образне переживання.

Метою статті є з'ясувати та описати всі аспекти впливу арт-терапії на психологічний стан молодшого школяра.

Опрацювавши низку літературних джерел зафіксували для себе цікаві твердження вчених, до прикладу Є. Вознесенська вважає що, арт-терапія — це метод «зцілення» за допомогою творчого самовираження. Не терапія або лікування, а саме зцілення — досягнення цілісності [1].

О. Титаренко ж стверджував, що арт-терапія — це способи та технології реабілітації осіб засобами мистецтва та художньої діяльності [2].

Усі ці твердження є доволі цікавими та правдивими і мають право на існування. Проте нашу увагу привернуло, більш точніше визначення арт-терапії, яке подає кандидат психологічних наук І. В. Сусаніна : „Арт-терапія — це область, яка використовує невербальну мову мистецтва для розвитку

особистості як засіб, що дає можливість контактувати з глибинними аспектами нашого духовного життя” [3, с.4].

Усім відомо, що арт-терапію називають «м'якою» через те, що ступінь впливу психотерапевта на особистість клієнта в цьому випадку мінімізована, а сам процес відновлення психічного стану більше схожий на заняття хобі. При цьому значення і користь такої терапії не варто недооцінювати.

Еволюція поняття «арт-терапія» відображає процеси відокремлення трьох самостійних напрямків: медичного, соціального, педагогічного. В її основі — застосування художньої творчої діяльності в якості лікувального, відволікаючого, гармонізуючого фактора.

Мета арт-терапії в першу чергу полягає в тому, щоб допомогти людям навчитися виражати свої емоції, а ті роботи, які вони створюють у процесі, мають лише допоміжне значення і використовуються для розуміння переживань, результатом яких вони стали.

І так для того що розібратися який вплив арт-терапія має на психологічний стан молодших школярів до вашої уваги пропонуємо деякі основні прийоми арт-терапії, які можна використовувати під час роботи вчителям .

1.Малювання.

Матеріали які ми можемо використовувати: великі набори олівців, фломастерів, гелієвих ручок – не менше 24 кольорів, точилка, гумка, яка не маже папір, блоки для малювання А3 і А4 форматів. Проте ми можемо запропонувати малювати і з допомогою не звичних фарб: з допомогою рослин, тіні, кавою або чаєм, косметикою, головне не перешкоджати цьому.

Найчастіше і правильним є завдання: малювати без обмежень або малюнок на вільну тему.

Під час роботи діти малюють те, що вони відчувають саме в ту хвилину. За допомогою кольорів та зображень діти найкраще виражають свої емоції. Вчителю варто звернути увагу на підбір кольорів дитини, на зміст малюнку, можливо потім з дитиною потрібно буде поспілкуватися та поцікавитися її переживаннями та допомогти або дати пораду.

2. Ще одним із цікавих видів робіт з дітьми є робота з папером.

Для цього нам необхідні: ножиці, кольоровий папір – одно- і двосторонній, картон, клей (краще клей олівець). Завдання. Тематичні аплікації, колажі, вирізання з паперу – оригами, квілінг.

Ефективною та «заспокійливою» на уроках є терапевтична робота з пап'є-маше – мокре і безформне стає сухим і тримає форму. Слід бути обережними, щоб вироби не ламалися після завершення. Вибирати відповідні моделі – краще наносити об'ємні зображення з пап'є-маше на тверду основу, ніж створювати пустотільні тендітні моделі.

З допомогою роботи з папером ми можемо побачити як дуже активні та не посидючі діти відразу концентрують увагу на роботі та частіше всього відразу заспокоюються. Якщо під час роботи вмикати спокійну музику то можна «розслабити» мозкові м'язи та дати волю уяві.

3. Дрібну моторику можна використовувати як на уроках так і на гуртках продовженого дня.

Бісероплетіння, макраме, вишивання – все, що пов'язано з високим контролем дій. Варіантом для хлопчика – випалювання по дереву, вирізання по дереву, вирізання трафаретів.

Під час такої роботи, в людей яким це подобається, виробляється гормон щастя. У дітей ми можемо спостерігати змішанні почуття як радість так і сконцентрованість на виконанні роботи, розчарування, якщо робота не вдалася. В таких випадках вчитель має бути завжди на поготові та прийти на допомогу: похвалити, підтримати, допомогти.

4. Ліплення.

Найкращий матеріал – полімерна глина. Після запікання створений об'єкт буде зберігати форму і не псуватися від вологи.

Пластилін – можливий, якщо після ліплення фігурка зміцнюється ґрунтовкою, розфарбовується і покривається лаком. Солоне тісто – дешевий і прийнятний матеріал – за умови дотримання правил сушіння.

Ліплення можна використовувати і в домашніх умовах і з користю. Випікання кондитерських виробів – дуже добре, щоб сама дитина змішала всі інгредієнти і запекла в готовий виріб (під вашим наглядом).

У цьому випадку буде комплекс емоцій як захват так і щастя.

Тому якщо арт-терапію брати до уваги на уроках в школі то можна попередити якісь не обдумані дитячі вчинки. Розглядаючи напрями та прийоми арт-терапії ми дійшли висновку, що творчість включає в себе дуже широкий спектр видів діяльності, тому в рамках арт-терапії постійно з'являються нові напрями, які дозволяють підібрати «ключик», знайти свій спосіб самопізнання і самовираження практично для кожного. І кожен із цих прийомів зможе розповісти про психологічний стан реципієнта та допомогти у з'ясуванні такого стану.

Література:

1. Вознесенская Е. Л. Особенности и перспективы развития арт-терапии в Украине [Текст] / Е. Л. Вознесенская // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Вип. 95: Арт-педагогіка та арт-терапія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Т. 108. – С. 19–24.

2. Титаренко О. І. Використання арт-терапії в психолого-педагогічному супроводі освітнього процесу // Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/tytarenko.pdf

3. Сучкова Н.О. «Арт-терапия в работе с детьми из неблагополучных семей» / Н. О. Сучкова — М. : Сфера, 2008.

ОСНОВНИЙ СПОСІБ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ-ДЕМОНІВ У ГУЦУЛЬСЬКІЙ МІФОЛОГІЧНО-РИТУАЛЬНІЙ ТРАДИЦІЇ

Іванчук В. П.,

аспірант кафедри етнології і археології

Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

Анотація: розглянуто популярний в міфологічно-ритуальній практиці гуцулів акціонально-вербальний спосіб нейтралізації демонічних властивостей викиднів, абортованих та померлих до хрещення немовлят: кидання в бік демона полотна та присвоєння йому людського імені. Простежено і обґрунтовано дохристиянську основу цього ритуалу, котрий поєднав різномірні смислові та обрядові мотивації: одяга та ім'я в міфологічному аспекті формувало тіло особи, конкретизувало стать, тому відмежовувало від демонічного і долучало до людського; кидання полотна – трансформований поховальний обряд «нечистого» покійника, інваріантом якого і є померлі немовлята; автономною апотропеїчно-магічною семантикою наділена і сама дія кидання.

Ключові слова: Гуцульщина, гуцули, померлі діти, демонізація, нейтралізація.

Серед мешканців Гуцульщини і в наш час поширені розповіді про викиднів, абортованих, народжених живих, але померлих до хрещення дітей, які після своєї смерті проявляють демонічну активність і тому формують окремих персонажний інваріант місцевої міфології. Їхня демонізація пояснюється тим, що вони не пройшли важливих для традиційної культури обрядів прилучення до «цього світу» і не набули повноцінного суспільного статусу людини: не отримали власного імені, не навчились говорити, вживати звичайну для дорослих осіб їжу, не вижили «свій вік», тобто померли передчасно, не були охрещені та не пройшли важливих для традиційного суспільства обрядів ініціації [1, с. 78; 2, с. 86; 3, с. 86].

Діти, померлі до хрещення, серед гуцулів фігурують під назвами: «стратче», «страдчення», «збіглене» [4, с. 253]. Згідно місцевих уявлень, такі особи після своєї смерті здатні з'являться у поліморфних іпостасях, лякати своїх живих родичів, будь-яких зустрічних людей, видавати різноманітні звуки, особливо плач. Після семи років такого існування вони перетворюються на інші, переважно жіночі міфологічні образи: «науки», «лісні», «бісиці», «нічніці» [5 с. 169; 6, с. 9; 7, s. 146; 8, арк. 10].

Вважається, що припинити посмертне блукання померлих дітей та запобігти їхній подальшій метаморфозі в жіночі демонічні персонажі можна завдяки здійсненню над ними чітко визначеного акціонально-вербального обряду. Згідно з записами початку ХХ ст., для цього потрібно було сказати слова, які промовляє священник під час хрещення дитини, відтак жбурнути у напрямку демона-дитини символічне крижмо – шматок хустини чи сорочки [9, с. 46; 10, с. 56; 11, с. 150; 12, s. 84]. Дану практику відтворюють і доповнюють сучасні польові матеріали: щоб захиститись під час посмертної появи нехрещеної дитини, останній слід присвоїти певне ім'я, або, як правило, два – чоловіче та жіноче [8, арк. 1; 13, арк. 4; 14, арк. 1]. На перший погляд, у вказаних обрядах зі знешкодження демонічних створінь простежується суто християнський обряд хрещення, виконання якого і зупиняє активність цих істот. Однак, як відзначає сучасна українська дослідниця Н. Войтович, ознака хрещений / нехрещений для померлих немовлят та їх демонічних іпостасей не є визначальною, оскільки вона взагалі не могла існувати в дохристиянські часи [15, с. 97]. Тому, безперечно, тут криються більш архаїчні світоглядно-обрядові пласти народної культури.

На наш погляд, у вказаних гуцульських діях зі знешкодження померлих дітей простежуються кілька різнорідних за генезою та смислом мотивацій. По-перше, кидання крижми має на меті надати дитині тіло, адже в традиційній культурі, якщо останне без одягу, то воно вважається ще не сформованим, тому, як відзначають М. Маерчик та А. Байбурін, шматок полотна надає немовляті тіло, виводить його з інфернального, свого роду

«дикого» стану, і через сам процес одягання долучає до світу людей [16, с. 69; 17, с. 44-45]. Разом з тим, даний антидемонічний захід, тобто присвоєння одягу та імені, виводить дитину з аморфного стану і надає їй стать: жіночу чи чоловічу [18, с. 83]. Водночас надання імені, як і крижми, також важлива дія із соціалізації дитини, тому це підтверджує тезу про те, що фігурування названих компонентів – основний спосіб переведення мертвої дитини з групи демонів у статус пращурів [3, с. 90]. Гуцули вважали, що той, хто кинув шматок полотна на померлу нехрещену дитину і дав їй ім'я, отримав ангела – хранителя в особі цієї дитини [11, с. 150].

По-друге, в наведеному гуцульському сюжеті ритуального хрещення померлої дитини простежується аналогія із практикою жбурляння предметів на могили інших категорій «нечистих» покійників. Як відомо, слов'яни до початку XX ст. мерців, котрі померли передчасно, вважали «нечистими» і вірили, якщо їхні тіла покласти в могильну яму, то вони здатні викликати погодні катаклізми. Тому таких мерців викидали у важкодоступні місця, а зверху закладали хмизом та гіллям [19, с. 38; 20, с. 538-541]. Згідно з фіксаціями кінця XIX ст. з Центральної України, той, хто проходив повз могилу самогубця, тобто особи, яка, як і дитина, померла передчасно, щоб себе захистити, повинен був кинути на гріб людини, що скоїла суїцид, разом з іншими предметами якраз шматок своєї сорочки [21, с. 85]. З огляду на це, ймовірно, кидання крижми як захід з відмежування померлого маляти є трансформованим поховальним обрядом такого покійника і, відповідно, відмежувальним заходом з їх знешкодження.

По-третє, апотропеїчну функцію виконує сам акціональний нюанс захисного ритуалу, який присутній в дії кидати. Згідно з сучасними записами з теренів Гуцульщини, аби знешкодити померле дитя, потрібно жбурнути шматок полотна саме через своє плече [22, с. 72], а, як відомо, перекидання предмета через себе, як і через будь-який об'єкт, в традиційній культурі виконує захисну функцію [23, с. 265]. Для аналогії, щоб дочасно

звільнитись від трауру, себто не мати шкоди від мерця, у випадку недотримання усталених поминань його смерті, гуцули кидають через плече монети [8, арк. 2], а мешканці Закарпаття, аби нейтралізувати потенційну небезпеку збоку аномального курячого яйця, останнє зазвичай перекидали через хату [24, с. 260].

Розглянутий матеріал дає підстави вважати, що в основі гуцульського вербально-акціонального заходу, покликаного знешкодити демона-дитину, криються дохристиянські за суттю антедемонічні заходи. 1. Надання полотна, як і імені, крізь призму міфологічного мислення є прадавніми ознаками формотворення тіла і конкретизації статі особи. Разом з цим, сам процес одягання, як і присвоєння імені – надважливі ознаки прилучення до людського соціуму. Тому через набуття тіла, статі, імені, одягу відбувається відмежування істоти від демонічного стану і прилучення до людського. 2. Кидання полотна співвідноситься із способом поховання інших «нечистих» покійників і, ймовірно, є редукованим обрядом захоронення дітей, а відтак їх знешкодження. 3. Вочевидь найбільш прадавнім тут є саме дія кидання, яка, можливо, наклалась на міфологічний сюжет за певною аналогією. Оскільки кидання в повсякденних ситуативних реаліях в метафізичному відношенні здатне приносити потрібний результат (наприклад, вберігати від диких звірів), тому у зв'язку із цією позитивною здатністю воно могло перенестись і у міфологічний сюжет, де кидання – також форма протистояння небезпеці, в даній ситуації – демонічним дитячим іпостасям. 4. Упродовж часу відповідні ритуально-сміслові навантаження синкретично сплелись, а пізніше увібрали християнський сюжет хрещення.

Література:

1. Виноградова Л. Н. Народная демонология и мифоритуальная традиция славян. М.: Индрик, 2000. 432 с.

2. Кабакова Г. И. Дети некрещеные. Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах. Под общ. ред. Н. И. Толстого. Москва, 1999. Т. 2: Д–К (Крошки). С. 86–88.

3. Пономарьова В. Західноукраїнські народні уявлення про поведінку душ передчасно померлих людей. Наукові

зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. 2010. Вип. 11. С. 86-93.

4. Кирчів Р. Світоглядні уявлення і вірування. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження; [відп. ред. Ю. Г. Гошко]. К.: Наукова думка, 1987. С. 243–260.

5. Кайндль Р. Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази. Чернівці: Молодий буковинець, 2001. 208 с.

6. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 3. Матеріали до українсько-руської етнології. Львів, 1902. Т. V. 255 с.

7. Narasymczuk R., Tabor W. Etnografia polonin huculskich. Lud. Organ Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie. T. XXXV. Lwów, 1937. S. 76–161.

8. Записано Іванчуком В., 30.01.2020 р. в смт. Верховина Івано-Франківської обл., від Ільюк Марії, 1970 р. н. 4 арк.

9. Гнатюк В. Гуцулы. Подкарпатска Русь. Ужгород: Педагогічне товариство Подк. Руси, 1924. Рочник I. Число 2. С. 43–50.

10. Оніщук А. Матеріали до гуцульської демонології. Записав у с. Зелениці Надвірнянського повіту 1907-1908 рр. Матеріали до української етнології. 1909. Т. XI. С. 1–139.

11. Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. Верховина, 2009. 351 с.

12. Falkowski J. Polnocno-wschodnie pogranicze Huculszyzny. Prace etnograficzne wydawnictwo Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie. Lwow, 1938. № 4. 105 s.

13. Записано Іванчуком В., 21.09.2018 р. в с. Стебний Рахівського р-ну, Закарпатської обл., від Мельничук Галини, 1956 р. н. 5 арк.

14. Записано Іванчуком В., 22.09.2018 р. в с. Кваси Рахівського р-ну, Закарпатської обл., від Ковбасюк Анни, 1952 р. н. 7 арк.

15. Войтович, Н. М. Народна демонологія Бойківщини: монографія. Л.: СПОЛОМ, 2015. 228 с.

16. Маєрчик М. Одяг як символічне тіло. Тіло в текстах культур. Під ред. О. Боряк, М. Маєрчик. Київ: ІМФЕ, 2003. С. 69–82.

17. Байбурин А. К. Ритуал в традиционной культуре. Структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов. СПб.: Наука, 1993. 240 с.

18. Грушевський М. Постриження й інші обряди, відправлювані над дітьми й підлітками. Первісне громадянство та його пережитки на Україні. Науковий щорічник за ред. Катерини Грушевської. Вип. I-II. Київ, 1926. С. 83–86.

19. Зеленин Д. Избранные труды: Очерки русской мифологии: Умершие неестественной смертью и русалки; [вступ. ст. Н. И. Толстого; подготовка текста, коммент., указат. Е. Е. Левкиевской]. М.: Индрик, 1995. 432 с.

20. Левкиевская Е. Самоубийца. Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах; [под общей ред. Н. И. Толстого]. М.: Международные отношения, 2009. Т. 4: П (Переправа через воду) – С (Сито). С. 538–541.

21. Білий В. До звичаю кидати гілки на могили «заложних» мерців. Етнографічний вісник. Кн. 3. Київ, 1926. С. 82–94.

22. Бідношия Ю., Бондаренко Г., Буйських Ю, Васянович О., Величко Т., Маховська С., Таран О., Чаплик К. Етнографічний образ сучасної Гуцульщини. Народна творчість та етнологія. 2012. № 4. С. 65-75.

23. Виноградова Л. Н. Бросать Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах; [под общей ред. Н. И. Толстого]. М.: Международные отношения, 1995. Т. 1: А–Г. С. 264-266.

24. Потушняк Ф. Яйце в народном вірованю. Літературна неділя. Річник П. Ужгород, 1942. С. 259–261.

PECULIARITIES OF INTERACTIVE
TECHNOLOGIES APPLICATION IN THE PROFESSIONAL
TRAINING OF FUTURE CULTUROLOGISTS

Larysa Kalinina,

*Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecture at the
Department of Culturology, Separate Division*

Olena Orlova,

*Candidate of Culturology, Senior Lecture at the
Department of Culturology, Separate Division*

*“Mykolaiv Branch of
Kyiv National University of Culture and Arts”,
Mykolaiv, Ukraine*

Summary: *The article deals with the peculiarities of interactive technologies application in the professional training of future culturelogists. It is emphasized that the application of new forms and methods of teaching could ensure effective developing and forming impact involving the use of interactive technologies during the training process. The usage of interactive forms and methods allow forming the knowledge and skills involving students to active educational-cognitive activities. Application of interactive methods in the academic process when training future specialists for cultural-leisure sphere is analyzed. Training game method is specified as one of the highly effective as for encouraging motivation and giving students space for practical use of the given professional knowledge and that foresees maximum closing to the true to life situations both in everyday ones and professional sphere.*

Key words: *interactive technologies, professional training, interactive training, gaming method, interactive methods.*

The problems of high quality training of future culturologists, workers for cultural-and-leisure sphere are considered to be up-to-date these days. The optimization of this process is revealed with specific peculiarities of an adult [1, p. 273] and requires the use of new forms and methods those could ensure effective developing and forming impact including the use of interactive technologies in the academic process.

Earlier, skills and knowledge having gained during the university training, could have been applied for a long period of time and even for the whole period of working activities but now in the conditions of information outbreak there appeared a necessity for their constant renovation and improvement.

Interactive training is the process when the learner is involved in the activities. He is enabled to talk, manage, simulate, write, draw and etc. and is not only listener and observer but actively participates in the activities [5, p.6].

Interactive training is a specific form of cognitive activities organization with its specified predictable goals. One of those is to make comfortable conditions for studies when a student feels himself successful, improve his intellectual level and those make training process much more effective.

Interactive method of soft examination takes into account the special features for cognitive activity organization, characterized by a feature due to the goal - to create a comfortable environment for learning when any organism is experiencing its / her progress, intelligence [1]. The main principle of interaction is multilateral communication, which is characterized by a lack of polarity and minimal concentration on the point of view of the teacher [2].

Interactive training is based on the principle of direct participation of everyone and that obliges the lecturer to make a student the object of teaching-and-educational process who shall search the ways and means to solve the problem out.

The usage of interactive forms and methods allow forming the knowledge and skills involving students to active educational-cognitive activities.

We are to consider the use of the interactive training methods minding the specific character of training of future specialists for cultural-leisure sphere and specificity of educational subjects in the Separate Division “Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts” as exemplified by teaching the following subjects: “Events Directing”, “Organization of animation activities”, “Organization of leisure for tourism industry”,

“Recreation management”, “Entertainment and leisure industry” for culturology students, leisure activity managers, event-managers.

Authors have developed and put into practice the syllabi of mentioned above subjects. When teaching of those the meaningful attention is given to making certain psychological-and-pedagogical conditions in order to use interactive training methods in an effective way.

Lecturers’ serious preparation work has been done before teaching those subjects. They selected certain interactive and animation-gaming methods, creative exercises and tasks influencing the value of the proposed syllabi and directed on solving the specific tasks necessary for further professional activities of the workers of cultural-leisure sphere. Mistakes and negative consequences in further professional activities have been analyzed. It should be stressed that they can result in inadequate formation or lack of certain skills with the future specialists those might have been formed in the process of studying mentioned above academic subjects.

Before teaching these subjects, serious training of lecturers was carried out. They selected certain interactive and animation-game methods, creative exercises and tasks that affect the value of the proposed training programs and aimed at solving specific tasks necessary for further professional activities of cultural and leisure workers. Mistakes and negative consequences in further professional activity are analyzed. It should be emphasized that they can lead to inadequate formation or lack of certain skills of future professionals that could be formed in the process of studying the above subjects.

When teaching future professionals of cultural-leisure sphere, lecturers use professionally directed interactive methods, namely: didactic, business and training games, trainings, debates, brainstorming, ideas public defense, adaptation for the stage and staging methods, market and auction of ideas, intellectual warming-ups, pair share, micro group work, “aquarium” method, “Karusel” (merry-go-round), “SOHP” method (self-organized educational space), discussing problems in the general circle, “hot microphone”, “case” method, problem solving method, “tree of decisions” method,

animation games, “role playing” method, “position taking” method, “position changing” method, “uninterrupted scale of thoughts” method, “unbroken chain” method, discussions and debates.

During the classes in mentioned above academic subjects great attention is paid to the following methods: problem-oriented discussion (when the participants change information and ideas in an active way in order to search and solve given problem); analysis of certain situations (considering by the team a true to life situation which needs solving of one or several problems with a number of possible answers); situation-role games (participants play different roles modelling certain true to life situation from the sphere of culture and leisure); creative presentations (making public presentations of creative reports devoted to performed tasks); work in small groups (a group of 4-5 students is given a task and they are responsible for its fulfilment together as a whole team; duties among the members of the team are divided by themselves independently); individual tasks (when students are given an opportunity to solve a certain problem or task independently).

The authors of the syllabus tried to avoid any pressure on the students from the lecturer’s side and ignoring lecturers’ thoughts and offers. It should be said that there is an indisputable regularity: the more a person is imposed something ununderstandable and incomprehensible the more inner opposition that arouses and might result in conflict, ignoring or formal attitude to the process of studying.

And vice versa, the more concrete and understandable is an offer, the more forces and energy have been given when making common decision, the more is the output and, in this case, the student tries harder when studying.

During the process of teaching the lecturers are constant searching more effective methods. In accordance with their views, one of the key methods is training game method which is highly effective as for encouraging motivation and giving students space for practical use of the given professional knowledge and that foresees maximum closing to the true to life situations both in everyday ones and professional sphere. Gaming method as a training method foresees making subject and social contests of future professional activity, modelling

relationships, which it is characterized by, professional problems, real contradictions and hardships those exist in typical professional problem situations [4, p. 126].

In the process of game there is occurring a true to life communicative situation among the students; they are working out certain skills, revealing certain thinking processes and personal characteristics of the future specialists. With the help of training games, the formation of an entire view of the professional activities and its dynamics, development of problem-professional and social experience, theoretical and practical thinking are happening in order to ensure the realization of the correspondence principle of future cultural-leisure sphere professionals' training to the demands of the modern society.

The application of gaming methods helps not only to arouse students' interest but to model various professional situations in the educational process. It becomes a kind of an effective "communicative simulator" and makes a favorable emotional atmosphere at the classes and, moreover, this method is used to role-play team playing situations and assist to develop memory, critical thinking and communicative skills with the students.

It should be noted that professional activities modelling which is occurring by means of game and game modelling and gives students an opportunity to develop professional behavior skills and make possibilities to exercise those professional skills.

Such kind of interactive classes include both domination of one speaker and domination of one view over the others. With the help of dialogues students study to think critically, solve out complicated problems basing on the thorough analysis of the circumstances and certain information, assess alternative ideas, make firm decisions, take part in discussions, communicate with other people.

To reach mentioned above at the practical classes, individual, paired and team work is organized, the students are offered to role-play, make game projects, give opportunities to work with the documents and other sources of information, use different creative tasks in order to work over further training creative projects and then to show them in front of the audience.

the use of various forms and methods of interactive training enable teachers to adapt new pedagogical techniques of communication with the students (principle of creative cooperation), to use the dialogue as a dominant form of communication which helps to form with students the abilities to exchange their thoughts and ideas freely, to model life situations and to be oriented to creative development.

The analysis of the existing experience when teaching mentioned above educational subjects justifies that the use of interactive methods at the classes encourages the improvement of the personal sphere of each student, reduces the level of aggressiveness and strife, develops professional competence and study motivation, increases the process of gaining and making firmer theoretical knowledge by means of practical skills and abilities. Implementation of the interactive technologies into the educational process of the higher educational institution of the universities of culture and arts assists to make favorable reflective space with opportunities for independent and conscious search of the future professional activities contests, self-analysis and professional consciousness activation, more effective searching of information and forecasting further professional development, searching the ways of own professional realization and improving the competitiveness in the employment market.

References:

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный анализ / А.А. Вербицкий. – М., 1993. – 215 с.
2. Голубцова И.А. Впровадження інтерактивних технологій / І.А. Голубцова // Організація навчально-виховного процесу. – 2007. – № 9. – С. 159–174.
3. Змеев С.И. Андрогогика: основы теории и технологии обучения взрослых / С.И. Змеев. – М. : ПЕР СЭ, 2007.
4. Пидкасистый П. И. Технология игры в обучении и развитии / П. И. Пидкасистый, Ж. С. Хайдаров. – М. : Роспедагенство, 1996. – 268 с

5. Психология и педагогика / К.А. Абульхамова, Н.В. Васина, Л.Г. Лаптева, В.А. Слостенина. – М. : Совершенство, 1998. – 537 с.

УДК 908(477.84)+929

Історичні науки

ВОЛОДИМИР ДЕ БРОЕЛЬ-ПЛЯТЕР –
БІБЛІОФІЛ, ДОСЛІДНИК МИНУВЩИНИ, МЕЦЕНАТ ТА
КОЛЕКЦІОНЕР

Кіщенко Ганна Володимирівна

молодший науковий співробітник

Національний заповідник «Замки Тернопілля»

Вишнівецький відділ

Анотація. В статті подаються біографічні дані, історика, бібліофіла, колекціонера, засновника бібліотеки в Житомирі, Володимира Де Броеля-Плятера, розглянуто важливий внесок В. Плятера в історії культурного піднесення Вишнівецького палацу, Воробіно та всього Волинського краю. Надає нове дихання бібліотеці Вишнівецьких. Розкриваються важливі аспекти історії бібліотечного зібрання, вкрай цінного за мірками не лише України а й Європейської книжкової культури. Йдеться про спробу створення публічної наукової бібліотеки в Житомирі – історично сформованому центрі культурного життя України. Бородабу інтелігенції Волинського краю за право на свою історію та культуру.

Ключові слова: Волинь, Житомир, Дубровиця, Вишнівець, Житомирська бібліотека, Де Броель-Плятер, Куратор, Бібліофіл, історик, меценат.

Музейні традиції Житомира пов'язані з іменами таких волинських аристократів як граф Володимир Станіслав де Броель-Плятер, меценат, бібліофіл, збирач та видавець історичних пам'яток, член Київської археографічної комісії [7], які мали власні бібліотеки та музеї і мріяли про створення публічних музеїв та бібліотек. Так, Володимир Плятер мав намір утворити на основі власного зібрання «Тимчасовий

музей графа Де Броеля-Плятера». Нажаль ідея Плятера не була реалізована, хоча, безперечно вплинула на подальший розвиток культурно-освітній процес який відбувався на Волині.

Ближче до середини XVIII ст. Добровицька маєтність перебувала у власності князя М. Огинського. У нього було три дочки, які вийшли заміж за Плятера, Бжостовського і Бржездецького. Після його смерті ця маєтність за розподілом 1750 р. переходить до його дочки, що була одружена з Бжостовським, який за споживчий характер використання маєтку став винним різним кредиторам великі суми грошей, а найбільшим його кредитором був Плятер. Між 1762-1768 роками останній надав позики на 536 тис. Бажання утриматися на плаву штовхає боржника відділити хоча б фільварки і передати їх під заставу за проценти іншому кредитору, але Плятер не погодився, бо хотів стати повноправним власником. Почався судовий процес, який закінчився у 1777 році, і власниками стали Плятери. Цей рід дуже древній. Існував ще у XIII ст. у Вестфалії. Одна з гілок у XIV ст. відокремилася і переселилася у Ліфляндію. А інша започаткувалася в Дубровиці з Фрідріха фон – де – Брьоель Плятера.

Зацікавив його цей маєток тим, що тоді проходила заміна натурально-товарних відносин грошовими. Плятери належали до нової генерації власників, які, щоб мати прибуток вкладають капітал а не викачують. Звичайно ж, щоб вкласти гроші, потрібно бути впевненим в прибутковості даної справи. Прибутковим тоді було виготовлення поташу і його експорт за кордон. За інвентарем 1777 року маєток мав приблизно 40 тис. гектарів землі. Половина їх була ріллею і сіножатями, а на 12,5 тис. гектарів росли ліси. Останнє і привабило Плятера, бо це була база для випалювання поташу. Його собівартість була низькою, бо виробництво базувалося на використанні праці кріпосних селян у фільварково-поміщицьких господарствах. Протягом століття їх кількість у графстві зросла від 4 до 6. Міщани ділилися на плацових і ґрунтових. Перші, а це були в основному євреї (143 чол.) мали лише плаци у самому

містечку, а другі, українці (44 чол.), користувалися ще й наділами. Десь 1\3 міського населення займалося ремеслом, яке було міцно пов'язане із землеробством. А виключно плацовими були лише столярі, гончарі, та мулярі. Частина ремісників уже об'єднувалася в цехи, які стали вищою формою організації праці. За постановою Плятера ремісники працювали на матеріалах замовника, а також і на графській двір. Тоді значно поживилася і розширилася торгівля. Ходовими товарами якими торгував двір, були горілка, сіль, воли, поташ і риба. Горілку і волів возили до Варшави, сіль – до Олики, Інська, Горобина і Бродів, поташ – до Бреста для подальшої сплавки у Гданськ, рибу – у Луцьк і Пінськ. Дубровиця стала транзитним пунктом соляних перевезень. Більшість товарів доставлялись водним шляхом. Уся зовнішня торгівля була зосереджена в руках графа, а внутрішній ринок контролювали євреї. У місті діяло 18 лавок, при кількості населення 700 чол. Почав зростати його статус в економічному відношенні. НА початку XIX ст. у маєтку існували Воробинська винокурня, пивоварня, поташеві буди, фабрика для виготовлення дубової клепки, а в 1802 році запрацювала суконна фабрика. Плятерам було вигідно мати не найманих працівників, а кріпосних, бо це була дешева робоча сила. А міщанам також надавалися ґрунти і вони відбували повинності у формі відробітків, за що не було жодної плати. Із часом поняття міщани ототожнилися з єврейським населенням, а не з місцевим. Кількість євреїв у місті поступово зросла, бо їхня община користувалася широкими правами. Їй надавалися в користування школа, лазня, кладовище, крамниці, право будувати винокурні без всякої оплати, право на заріз худоби і продаж її з виплатою економії щорічно по 200 злотих. Община звільнялася від подачі підвід такі умови заохочували євреїв. 5 липня 1795 року Дубровицю віднесли до категорії містечок і вона стала центром Домбровицького (Дубровицького) округу Волинського намісництва. А з 1797 року входила до Ровенського повіту Волинської губернії.

Вплив на історію міста мала і російсько-французька війна. Хоч воно і не було втягнуте у військові баталії, але збереглася значна кількість документів, які підтверджують, що Плятери не стояли осторонь. Регулярно поставлявся в армію провіант і фураж, коні, лісові матеріали. Ця підтримка лягла перш за все на плечі місцевого населення. Самі господарі переносять свою резиденцію з міста до колишнього Воробинського фільварку, де збудували палац. Графи ні в чому собі не відмовляли. У 1857 році у палаці було 361 найменування різних меблів, 433 – столового срібла, 231 – порцеляни паризької, 41 – порцеляни саксонської розписної, 628 - столових виробів із скла, тощо. Починаючи з середини ХІХ ст. в архівних документах левову частку займають реєстри самого графського майна, що дає змогу побачити ту прірву що лежала між ним та простими людьми.

А вже на кінець століття у місті діяли приватна лікарня та аптека, було відкрите однокласне училище яке згодом реорганізувалось у двоскладне. Серед культових закладів були дві церкви, синагога, костел і два молитовні будинки. У період середньовіччя Дубровиця посідає певне місце у системі феодальних міст України, хоч і незначне. А далі протягом століть місто наче бойкотується історією аж до двадцятого століття. Під керівництвом більшовиків учинили дикий погром маєтку графів Плятерів під час цієї стихії в палаці загинули численні мистецькі шедеври.

У 1867 році граф Володимир Де Броель-Плятер з Воробіна викупив палац у Вишнівці (Волинь) з рук грузинської княгині Абамалик. Нажаль княгиня перед продажем майна вирішила вивезти частину замкових колекцій на двадцяти возах. Нема докладного списку вивезених об'єктів, відомо лише, що від перевезення постраждали здебільшого колекції порцеляни та меблів, а також книжки. Невідомим є той факт, які саме книжки і скільки їх вивезла княгиня. Новий власник Вишнівця Володимир Де Броель-Плятер (1831-1906) – колекціонер, бібліофіл, видавець історичних праць, дійсний член Київської археологічної комісії (1860 рік) [4,с43],[1,с.96]. Освіту граф Плятер, очевидно

отримував у Петербурзі. У листі до Юзефа Крашевського він писав, що під час перебування в столиці імперії «наукам час і сили присвячував»[2,с.691]. У 1860 році Плятер займав посаду куратора Волинської гімназії в Житомирі і виступав ініціатором першої публічної бібліотеки. В продовж 1848-1849 років він видав чотиритомну працю «Zbiór pamiątek do dziejów Polskich», в якій були опубліковані документи XVI ст. ; головню з т.з. «Тек Адама Нарушевича» головного крайового архіву. Плятер також цікавився генеалогією і геральдиком, збирав матеріали для продовження гербовника К. Несецького [2,с.691]. Історик і колекціонер В. Плятер вважав палац за культурний осередок, оберігав цілісність замкових колекцій, збільшуючи їх «Воробінськими» колекціями і частину власної книгозбірні і архів він перевіз до Вишнівця. [5,с.283]. За В. Плятера бібліотекарем книгозбірні у Вишнівецькому палаці став Францішек Радзішевський, який до того часу був бібліотекарем у Дубровицькому маєтку Плятерів. Францішек Радзішевський упорядкував бібліотеку і склав її інвентар.

Шанувальник мистецтва та старовини, граф Плятер прагнув відновити минулу славу Вишневецької резиденції, її колекції. У 1858 році В. Плятер склав інвентар вцілілих Вишнівецьких колекцій, близько 13 тис. томів. Пізніше вона збільшилася до 21 тис. томів, серед них було багато рідкісних видань, третину з яких склали твори польською мовою, історичний відділ містив 703 польськомовних праць в 1078 томах, 915 праць іншими мовами, 2151 томах, а також майже 350 описів, географічний відділ включав 700 томів, белетристика 3000 томів, теологічний відділ складався переважно з книг, що походили з ліквідованого кармелітського монастиря у Вишнівці – 300 томів. Найціннішими були кілька фоліантів закордонних архівів, матеріали з часів панування Станіслава Августа у восьми томах, 200 томів фамільних документів, 540 панегіриків, повний комплект «Kronik Polskich» та першодруки перших правничих документів.

На нещастя до палацу В. Плятер володів ним не довго. Зусиллям Плятера, що до порятунку Вишневецького палацу не

судилося здійснитися. Утримувати такий великий маєток йому було важко. Політика російської влади після польського повстання 1863 року була скерована на позбавлення польської шляхти її землеволодінь. [5, с.350]. У 1866 році містечко Вишневець отримало статус волосного центру. [4,с.154]. Через борги Плятера в 1873 році Вишневецький маєток був виставлений на аукціон. Перед продажем В. Плятер вивіз до Воробіна значну частину архівів Мнішеків і Вишневецьких, а також частину старих рукописів. В маєтку Плятерів, у Дубровиці, знаходилася чудова колекція найкращих літературних творів Європи, оскільки власники Дубровиці, а саме родина Плятерів, належали до кагорти вчених особистостей. Цю рідкісну колекцію праць, один із Плятерів 1860 році подарував Варшавській публічній бібліотеці.

Од же, Володимир Плятер є надзвичайно неоднозначною і цікавою історичною фігурою яка вплинула на історію Волині і Вишневецького краю зокрема.

Література:

1. F. N. Wołyń i jego mieszkańcy w roku 1863 / F. N. – Drezno : Druk i nakład J. Kraszewskiego, 1870. – 138 s.
2. Skreć R. Plater (Broel Plater) Włodzimerz Stanisław / R. Skreć // PSB. –1982–1983. – Т. XXVI. – S. 691–692.
3. Słownik pracowników książki polskiej.—Warszawa; Lodz, 1972. – s.691;
4. Журба О.І. Київська археографічна комісія 1843 – 1921. – К.: Наук. думка, 1993. – с.175.
5. Ціборовська-Римарович І. Родові бібліотеки Правобережної України XVIII ст./ І. Ціборовська-Римарович. – К.: Нац. б-ка України ім. Вернадського, 2006. – 395 с.
6. Зашкільняк Л. Історія Польщі./Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів: Львів. Нац. ун-т імені Івана Франка.
7. Матеріали Дубровицького краєзнавчого музею.— С.8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Коткова Д.О.

*студентка юридичного факультету
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Наразі як ніколи актуальним постає питання реалізації права інтелектуальної власності, що пояснюється, по-перше, постійною конкуренцією між суб'єктами господарювання за збут свої товарів та послуг і, по-друге, необхідністю перебудови поточних економічних відносин з метою пошуку та реалізації оптимальної моделі розвитку економіки. Більшість країн світу, серед іншого, реалізують питомо нові механізми охорони інтелектуальної власності.

Питанню правового регулювання права інтелектуальної власності присвячено велику кількість наукових праць. Дану проблему досліджували такі вчені, як Г. О. Андрощук, Л. Й. Глухівський, І. І. Дахно, Ю. М. Капіца, П. П. Крайнев, І. О. Мікульонюк, О. П. Орлюк, Є. І. Ходаківський, Р. Б. Шишка, О.А. Підпригора, С.Д. Святоцький, І.В. Венедіктова, О.В. Розгон, М.І. Бажанов, Л.П. Брич, В.О. Навроцький, В.В. Сташис, Ю.М. Сухов іт.

Право інтелектуальної власності в Україні регулюється низкою загальних (Конституцією України (ст. ст. 41, 54), Цивільним Кодексом України (книга 4), ЗУ «Про інноваційну діяльність», ЗУ «Про наукову та науково-технічну діяльність») та спеціальних (ЗУ «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», ЗУ «Про охорону прав на промислові зразки» та ін.) нормативно-правових актів. Згідно з положеннями Конституції України (ст.ст. 41, 54), кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; громадянам гарантується свобода літературної,

художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Важливу частину національного законодавства складають міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, серед яких, наприклад, Всесвітня конвенція про авторське право, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Паризька конвенція про охорону промислової власності та ін. Проте, сучасні фахівці стверджують, що наразі законодавство України з питань інтелектуальної власності лише задекларувало перетворення результатів інтелектуальної та творчої діяльності на товари. При цьому не був запроваджений механізм комерціалізації інтелектуальної власності, що, у свою чергу, створило можливість для обходу норм спеціальних законів і підзаконних актів [1, с.187].

Суттєвою проблемою є факт нереалізації державних концепцій розвитку та охорони інтелектуальної власності, які передбачають гармонізацію національного законодавства з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є Україна, удосконалення нормативно-правової бази та системи захисту прав у сфері інтелектуальної власності, удосконалення системи оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності та ін. При цьому, як зазначає Ю. Бошицький, не удосконалено науково-методичне та нормативно-правове забезпечення ідентифікації та оцінки об'єктів права інтелектуальної власності; не створено дієвий механізм протидії виготовленню й розповсюдженню контрафактної продукції; не диференційовано відповідальність винних у порушенні прав ІВ, не налагоджено взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій щодо захисту прав інтелектуальної власності; бажає кращого інформаційне забезпечення діяльності у цій сфері; слабким є розвиток міжнародного співробітництва тощо [1, с. 188]. На думку автора, дана проблема може бути вирішена лише шляхом посиленого фінансування та подальшого реформування сфери інтелектуальної власності в Україні, з метою реалізації

державних концепцій розвитку та охорони інтелектуальної власності. Таким чином вбачається можливість вирішення як суто технічних (створення кращого інформаційного забезпечення), так і правових та організаційних (налагодження взаємодії між компетентними органами) недоліків.

Проблемним також вбачається питання налагодження міжнародного співробітництва та виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань. Згідно з главою 9 «Інтелектуальна власність» розділу IV Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, Україна взяла на себе ряд зобов'язань у сфері інтелектуальної власності [2, с. 480], до яких відноситься, наприклад, закріплення стандартів, що стосуються авторського права та суміжних прав, торговельних марок, географічних зазначень, промислових зразків, патентів, топографії напівпровідникових продуктів та ін. Згідно з положеннями про загальні зобов'язання (ст. 230), Україна зобов'язалася забезпечити додаткові заходи, процедури та засоби захисту, необхідні для забезпечення дотримання охорони прав інтелектуальної власності. Такі заходи мають бути ефективними, співрозмірними і стримуючими та мати на меті уникнення створення перешкод законній торгівлі та забезпечити відсутність зловживань. Україна також зобов'язана виконувати положення Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римської конвенції), Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів (1886 року, з останніми змінами, Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі - ВОІВ) про авторське право, Договору ВОІВ про виконання і фонограми та ін. Відповідно до наведених нормативно-правових актів, Україна зобов'язана прийняти відповідно зі своєю правовою системою заходи, необхідні для забезпечення застосування Договорів. Попри існування таких положень де-юре, де-факто, відповідні зміни стосовно правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності Україною досі не проведено.

Необхідно також звернути увагу на проблему відповідальності у даній сфері. За порушення права інтелектуальної власності передбачена цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність має компенсаційний характер та не має на меті покарання за недотримання встановленого правопорядку. Питання захисту права інтелектуальної власності регулюється ст. 432 Цивільного Кодексу України. Майновий характер цивільно-правових санкцій, на думку автора, не реалізовує повною мірою суть юридичної відповідальності. Згідно з положеннями Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст. ст. 51-2, 164-7), санкціями за порушення норм законодавства, що регулює право інтелектуальної власності, є накладення штрафів та конфіскація майна (виготовлених об'єктів, отриманих коштів). Очевидно, що суто майнові санкції не можуть повною мірою забезпечити захист права інтелектуальної власності. Кримінальна відповідальність за порушення права інтелектуальної передбачена відповідними положеннями Кримінального Кодексу України (ст. ст. 176, 177, 216, 229). Санкціями за порушення зазначених норм (порушення авторського права і суміжних прав; порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію; незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок) виступають накладення штрафів, виправних робіт та позбавлення волі. Кримінальна відповідальність у галузі права інтелектуальної власності, проте, існує, по суті, лише «на папері». Згідно з відомостями статистичного збірника «Стан здійснення судочинства в Україні у 2016 році» за ст. 176 Кримінального Кодексу України (порушення авторського права і суміжних прав) в 2015 році було засуджено 31 особу, в 2016 – 10 осіб; за ст. 229 (незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару) було засуджено 13 осіб у 2015 році та 6 – у 2016. Згідно з даними статистичного збірника «Стан здійснення судочинства в Україні

судами кримінальної юрисдикції у 2018 році», у 2017 та 2018 роках за ст. 176 Кримінального Кодексу України було засуджено 12 та 5 осіб відповідно; за ст. 229 Кримінального Кодексу України – 7 та 3 особи відповідно. Наведені статистичні дані у співвідношенні з кількістю реальних порушень права інтелектуальної власності вказують на те, що наразі в Україні немає ефективного механізму захисту названого права. На думку, В. Тімашова, вихід з такого становища вбачається в істотному посиленні цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності [3, с. 39]. На думку автора, необхідно також сформувати механізми правозастосування норм, що регулюють відповідальність за порушення права інтелектуальної власності.

Підсумовуючи, слід зазначити, що формування механізму правозастосування норм, що регулюють право інтелектуальної власності, посилення міжнародного співробітництва, розробка інституту реальної відповідальності та реалізація принципу невідворотності покарання при вчиненні правопорушень у даній сфері, є надважливими елементами розвитку сучасної правової держави. Творча та розумова діяльність визначає вектор руху країни та виступає запорукою її науково-технічного та інформаційного прогресу.

Література:

1. Бошицький Ю. Деякі питання кодифікації чинного законодавства України в сфері інтелектуальної власності в контексті міжнародних стандартів / Ю. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2017. - №3. – С.187-192.
2. Гордієнко С. Г. Захист інтелектуальної власності в Україні в сучасних умовах : Курс лекцій / С. Г. Гордієнко. – К.: Поліграфічне підприємство «Гранма», 2011. – 480 с.
3. Тімашов В. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності / В. Тімашов // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №2. – С. 38-42.

АНАЛІЗ КРИТЕРІЇВ ЯКОСТІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ КРИПТОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ

Кудряшова А. В.,

*к. т. н., асистент кафедри
комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Українська академія друкарства
м. Львів, Україна*

Анотація: розглянуто вплив виокремлених критеріїв на якість захисту інформації за допомогою криптографічних систем. Сформовано множину критеріїв досліджуваного технологічного процесу. Побудовано матрицю суміжності критеріїв. Створено граф зв'язків між критеріями якості захисту інформації. Побудовано матрицю досяжності критеріїв.

Ключові слова: критерій, захист інформації, криптографічна система, матриця суміжності, граф.

В наш час гостро постає проблема захисту інформації, не призначеної для вільного поширення, як на підприємницькому, так і на державному рівні. Загрози зміни, знищення чи перехоплення даних змушують володільців ретельно обирати тип захисту. Процес захисту інформації за допомогою криптографічних систем полягає у шифруванні вхідних даних за обраним алгоритму та видом шифрування із використанням відповідного ключа. При цьому розшифрування відбувається за умови знання алгоритму та ключа. Визначення та аналіз основних критеріїв впливу на рівень якості досліджуваного процесу сприяє прийняттю управлінських рішень кожної ланки, раціоналізації процесу та отриманні очікуваного результату.

Виокремимо критерії впливу на якість захисту інформації за допомогою криптографічних систем. Нехай сукупність цих критеріїв формує множину $K = \{k_1, k_2, \dots, k_n\}$ [1, с. 52–64; 2, с. 86–88]. Оберемо найбільш суттєві критерії, що відповідають вимозі $k_i \in K$:

- 1 — алгоритм шифрування — АШ;
—
- 2 — вид шифрування — ВШ;
—
- 3 — довжина ключа — ДК;
—
- 4 — обчислювальна складність — ОС;
—
- 5 — стійкість до відомих криптографічних атак — СА;
—
- 6 — час шифрування — ЧШ;
—
- 7 — ціна шифрування — ЦШ [3–5].

Представимо взаємозв'язки факторів (критеріїв) впливу на якість захисту інформації за допомогою криптографічних систем у вигляді матриці суміжності, яка складається з нулів та одиниць. Кожному фактору k_i відповідатиме певний рядок та стовпець. При цьому матриця формуватиметься за такими умовами:

$$k_{ij} = \begin{cases} 1, & \text{якщо } k_i \text{ впливає на } k_j \\ 0, & \text{якщо } k_i \text{ не впливає на } k_j \end{cases}, \quad (1)$$

де k_i, k_j — критерії якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем.

Будь-яка квадратна матриця, що задовольняє вище наведені умови може розглядатися як матриця суміжності для побудови графу [2, с. 88–89; 6, с. 125–126].

У результаті експертного оцінювання встановлено, що алгоритм шифрування здійснює неопосередкований вплив на вид шифрування, довжину ключа, обчислювальну складність криптосистеми, стійкість криптосистеми до відомих криптографічних атак, час шифрування та ціну шифрування. Вид шифрування впливає на обчислювальну складність криптосистеми, стійкість криптосистеми до відомих криптографічних

атак, час та ціну шифрування. Довжина ключа для шифрування/розшифрування інформації прямо впливає на обчислювальну складність криптосистеми та стійкість до атак. Обчислювальна здатність, в свою чергу, впливає на стійкість криптосистеми, час та ціну шифрування. Стійкість криптосистеми до відомих криптографічних атак здійснює вплив на час та ціну шифрування. Час шифрування впливає на ціну. Ціна шифрування прямо не впливає на виокремлені фактори.

Матриця суміжності критеріїв якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем

	АШ	ВШ	ДК	ОС	СА	ЧШ	ЦШ
АШ	0	1	1	1	1	1	1
ВШ	0	0	0	1	1	1	1
ДК	0	0	0	1	1	0	0
ОС	0	0	0	0	1	1	1
СА	0	0	0	0	0	1	1
ЧШ	0	0	0	0	0	0	1
ЦШ	0	0	0	0	0	0	0

На основі сформованої матриці побудуємо орієнтований граф зв'язків між критеріями захисту інформації за допомогою криптографічних систем (рис. 1). У вершинах графа подамо визначені елементи множини K . Дуги з'єднуюватимуть пари критеріїв, вказуючи на наявність зв'язків між ними.

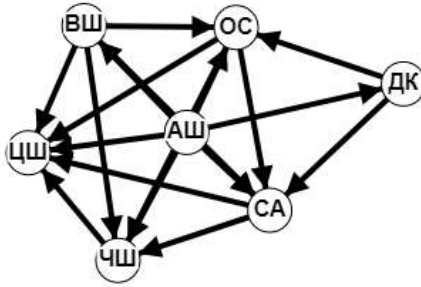

Рис. 1. Граф зв'язків між критеріями якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем

Для детальнішого аналізу зв'язків між факторами побудуємо матрицю досяжності. Матриця досяжності — це квадратна матриця, яка складається з нулів та одиниць і відповідає такій умові:

$$k_{ij} = \begin{cases} 1, & \text{якщо } k_j \text{ досяжний з } k_i \\ 0, & \text{якщо } k_j \text{ не досяжний з } k_i \end{cases}, \quad (2)$$

де k_i, k_j — критерії якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем (вершини графа).

Вершина k_j вважається досяжною з вершини k_i при наявності шляху з k_i до k_j . Кожна вершина графа досяжна сама на себе, тож по діагоналі матриці завжди проставляються одиниці [6, с. 125–126].

Матриця досяжності критеріїв якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем

	АШ	ВШ	ДК	ОС	СА	ЧШ	ЦШ
АШ	1	1	1	1	1	1	1
ВШ	0	1	0	1	1	1	1

ДК	0	0	1	1	1	1	1
ОС	0	0	0	1	1	1	1
СА	0	0	0	0	1	1	1
ЧШ	0	0	0	0	0	1	1
ЦШ	0	0	0	0	0	0	1

Матриця досяжності формує уявлення не лише про прями, а й про опосередковані впливи досліджуваних критеріїв.

У результаті дослідження сформовано множину критеріїв якості захисту інформації за допомогою криптографічних систем. Побудовано матрицю суміжності та матрицю досяжності критеріїв. Створено граф зв'язків між критеріями якості аналізованого процесу.

Література:

1. Сеньківський В. М., Кудряшова А. В., Козак Р. О. Інформаційна технологія формування якості редакційно-видавничого процесу: Монографія. Львів : Українська академія друкарства, 2019. 272 с.
2. Сеньківський В. М., Козак Р. О. Автоматизоване проектування книжкових видань: монографія. Львів: УАД, 2008. 200 с.
3. Остапов С. Є., Євсєєв С. П., Король О. Г. Технології захисту інформації: навчальний посібник. Х.: ХНЕУ, 2013. 476 с.
4. Глинчук Л. Я. Криптологія: навч.-метод. посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 164 с.
5. Корченко О. Г., Сіденко В. П., Дрейс Ю. О. Прикладна криптологія: системи шифрування: підручник. К.: ДУТ, 2014. 448 с.
6. Березина Л. Ю. Графы и их применения: Пособие для учителей. М.: Просвещение, 1979. 143 с.

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА: ПРОЦЕСУАЛЬНІ
ФОРМИ ТА ПРОВЕДЕННЯ В УМОВАХ УХИЛЕННЯ
СПЛАТИ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Кулиняк К. І.

судовий експерт

відділу економічних досліджень

Львівського НДЕКЦ МВС України

Мединська Т. В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,

кредиту та страхування

Львівський торговельно-економічний університет

Проведення судово-економічних експертиз є однією з форм використання спеціальних економічних знань у кримінальному судочинстві і має важливе значення для досудового розслідування злочинів, а результати економічного дослідження у вигляді висновку експерта є одним із джерел доказів у кримінальному провадженні.

На жаль, в умовах сьогодення, економічна злочинність в Україні не зникає, а поява новітніх схем ухилення від сплати податків і зборів призводить до збільшення відкриття кримінальних проваджень та, відповідно й проведення судово-економічних експертиз у податковому напрямку.

Основним документом, що направляється на дослідження експертові та з яким пов'язані запитання є акт про результати документальної перевірки з додатками, проведений відповідним контролюючим органом.

Пунктом 41.1 статті 41 Глави 1 Розділу II ПКУ [1] визначаються функції та правові основи діяльності контролюючих органів та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Згідно цих положень, інші державні органи не мають права проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів.

Основним завданням експертизи документів податкового обліку і звітності є документальне дослідження щодо підтвердження або не підтвердження повноти і правильності нарахування податків і зборів, правдивості висновків відображених в акті документальної перевірки, з метою надання обґрунтованого висновку експерта з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

Приклади запитань, які ставлять перед експертом щодо сплати податків і зборів, є такими: 1. Чи підтверджується документально зазначене в акті податкової служби (указуються реквізити акта) заниження об'єкта оподаткування (указується підприємство) за період (зазначається який) на суму (зазначається сума) і донарахування до сплати податків та обов'язкових платежів до бюджету (указується яких платежів та на які суми)? 2. Чи підтверджуються документально висновки акта державної податкової служби (номер, дата) про завищення підприємством (назва) заявленої суми бюджетного відшкодування з податку на додану вартість за період (указується період) на загальну суму (зазначається сума)?

Судовий експерт досліджує усі представлені йому на дослідження документи, що стосуються даного кримінального провадження, в тому числі й аудиторські висновки та висновки інших судових експертиз. Усі порушення, які пов'язані із ухилення від сплати податків і зборів, відображаються в первинних документах, облікових регістрах та в формах звітності, які зазвичай складаються з порушенням вимог чинного законодавства щодо організації та ведення бухгалтерського, податкового обліку та звітності.

Переліком необхідних матеріалів справи (об'єктів дослідження) для надання висновку експерта по даних запитаннях є такі документи за досліджуваний період: а) установчі документи підприємства (статут, установчий договір, свідоцтво про реєстрацію платника податків і зборів тощо); б) наказ (положення) про облікову політику підприємства; розпорядження, протоколи зборів, штатний розпис, накази (про прийняття на роботу працівників, про звільнення, переміщення, про надання

відпустки), трудові угоди, та ін.; в) бухгалтерські реєстри, документи з обліку касових та розрахункових операцій; г) податкова та фінансова звітність (податкові декларації з додатками, звіт про використання доходів (прибутків), форма 1-ДФ, звіти про суми нарахованої заробітної плати застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо); д) інші матеріали кримінального провадження, які стосуються заданих питань.

Варто зазначити, що всі господарські операції повинні відображатися у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування, записи в облікових реєстрах провадяться на підставі первинних документів, створених відповідно до вимог Положення [3].

Господарські операції – це факти підприємницької та іншої діяльності, що впливають на стан майна, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи. Первинні документи, створені в електронному вигляді, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг.

Слід зазначити, що підприємство, яке застосовує у бухгалтерському обліку електронні документи та електронний документообіг, на вимогу контролюючих або судових органів та своїх контрагентів підприємство, установа зобов'язані за свій рахунок зробити копії таких документів на паперовому носії.

Експерт-економіст має звернути увагу при дослідженні первинних та зведених облікових документів на наявність усіх обов'язкових реквізитів, відповідно до пункту 2 статті 9 [2], а саме: назву документа (форми); дату складання; назву підприємства, від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції

і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Варто зазначити, що неістотні недоліки в документах, що містять відомості про господарську операцію, не є підставою для невизнання господарської операції, за умови, що такі недоліки не перешкоджають можливості ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції, та містять відомості про дату складання документа, назву підприємства, від імені якого складено документ, зміст та обсяг господарської операції тощо. Документ має бути підписаний особисто, а підпис може бути скріплений печаткою. Електронний підпис накладається відповідно до законодавства про електронні документи та електронний документообіг. Також, при дослідженні первинних та зведених облікових документів експерт має звернути увагу чи наявні якісь виправлення і підчистки, що не відповідають вимогам законодавства.

Порядок оформлення касових операцій передбачено законодавством. Відокремлені підрозділи установ/підприємств, які проводять операції з приймання готівки за продану продукцію (товари, роботи, послуги) з оформленням її прибутковим касовим ордером, а також з видачі готівки на виплати, пов'язані з оплатою праці, виробничі (господарські) потреби, інші операції з оформленням їх видатковими касовими ордерами і відомостями, ведуть касову книгу. Відокремлені підрозділи установ/підприємств, страхові агенти, брокери, розповсюджувачі лотерей, які здійснюють готівкові розрахунки із застосуванням РРО та/або РК та веденням КОРО, але не проводять операцій з приймання (видачі) готівки за касовими ордерами, а також фізичні особи-підприємці касової книги не ведуть.

Аркуші касової книги нумеруються та прошнуровуються, опечатаються відбитком печатки, за наявності її в установі/на підприємстві. Кількість аркушів у касовій книзі засвідчуються підписами керівника і головного бухгалтера установи/підприємства. Записи в касовій книзі здійснюються у двох

примірниках. Виправлення в касовій книзі не допускаються. Зроблені виправлення підписуються касиром, а також головним бухгалтером або особою, яка його заміщує» [4].

Відповідно до пункту 3 статті 8 Закону України [2], відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідальність за достовірність відображених у первинних документах даних несуть особи, які склали і підписали ці документи.

Отже, метою проведення експертизи в умовах ухилення від сплати податків та зборів є підтвердження відповідності даних податкового обліку даним бухгалтерського обліку, а також повноти та правильності формування податкових зобов'язань з нарахування податків, обґрунтованості застосування норм податкового законодавства. Збирання й оцінка доказів за кримінальними провадженнями про злочини у податковій сфері зумовлює потребу використання спеціальних знань та проведення судових експертних досліджень, вибір яких зумовлений конкретним видом кримінального правопорушення та способом його вчинення.

Література:

1. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 (із змінами та доповненнями). №2755-VI. URL: zakon.rada.gov.ua.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 966-XIV. URL: zakon.rada.gov.ua.

3. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 №88. URL: zakon.rada.gov.ua.

4. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного Банку України від 29.12.2017 №148. URL: zakon.rada.gov.ua.

УДК 631.547.4:633.861

Природничі науки

ВПЛИВ РОЗМІРІВ БУЛЬБОЦИБУЛИН НА ДИНАМІКУ
ЦВІТІННЯ *CROCUS SATIVUS* L. (IRIDACEAE) В
ПІВНІЧНОМУ ПРИЧОРНОМОР'І

Миколайчук В. Г.,

доцент факультету агротехнологій

Миколаївського національного аграрного університету,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: Представлені результати досліджень одного з елементів технології вирощування *Crocus sativus* у Північному Причорномор'ї. Встановлено, що для отримання продукції шафрану доцільно використовувати бульбоцибулини великої фракції з масою близько 18,06 г. Квітування рослин, вирощених із бульбоцибулин середньої і дрібної фракції, не спостерігається. Тривалість квітування складає 11 днів, формується від 1 до 3 квіток, вихід свіжозібраного шафрану складає 0,003 г/квітки.

Ключові слова: бульбоцибулини, *Crocus sativus*, динаміка квітування

У зв'язку зі зміною клімату особливу увагу привертає нова для України культура *Crocus sativus*.

У світовій флорі нараховується близько 80-85 видів рослин роду *Crocus* [1, с. 403; 2, с. 25]. На території України зустрічається 15 дикорослих видів [1, с. 403], вісім з них приурочені до сухих степових ділянок, усі є декоративними і потребують охорони [3, с. 333-340].

Crocus sativus L. (Iridaceae) (1753) – шафран посівний, належить до роду *Crocus* родини Iridaceae порядку Liliales підкласу Liliidae класу Liliatae [4, с. 469]. $n=3x=24$ [2, с. 25; 5, с. 36]. Здавна

використовується в харчовій, парфумерній, текстильній та фармацевтичній промисловості [6, с. 183; 2, с. 25; 5, с. 36].

Це бульбоцибулинна рослина, яка досягає висоти до 25 см. Бульбоцибулина сплюснута, діаметром 2,5-3 см, вкрита сітчастими і волокнистими лусками і темно-бурими волокнами, що є рештками напівзруйнованих старих лусок. Листки лінійні, довжиною 15-20 см і шириною 2-3 мм з білою полоскою [7]. Для *S. sativus* характерне лише вегетативне розмноження [5, с. 36; 6, с. 31]. Це багаторічний ефемероїдний геофіт [5, с. 36].

Вид в дикому вигляді не зустрічається [2, с. 25]. Поширений у культурі в країнах з м'яким кліматом (Франції, Голандії, Італії, Іспанії, Туреччині, Швейцарії, Китаї, Єгипті, ОАЕ, Японії, Австралії)[2, с. 1; 9, с. 1]. Найбільшим експортером вважається Іран [2, с. 1]. Відомий в культурі з 3 тисячоліття до н.е.

Шафран є найдорожчою пряністю, вартість 1 кг якої може сягати від 460 до 950 доларів США. Для його отримання необхідно зібрати приймочки з 20000 квіток [8].

Для вирощування культури насамперед необхідно враховувати комплекс агрокліматичних умов і біологічні особливості культури. *S. sativus* – досить пластична і витривала культура: її вирощують на висоті до 2000 м над рівнем моря, вона невимоглива до забезпечення вологою, особливо в літній період, і до ґрунтів (росте на бідних кам'янистих та піщаних), витримує температури взимку до -20 °С та до 35-45 °С влітку [10].

У зв'язку з тим, що територія України і особливо Північне Причорномор'я за комплексом агрометеорологічних умов є перспективним для вирощування *S. sativus*, постає необхідність вивчення біологічних особливостей цієї культури в нових для неї умовах та можливості промислового її вирощування. Одним із важливих питань є особливість цвітіння і отримання сировини (приймочок) із рослин, вирощених із бульбоцибулин різних фракцій.

Для проведення досліджень зібрані у червні 2019 року бульбоцибулини були розділені на фракції за метричними показниками (діаметр, висота та маса). Висаджували фракції

дрібних, середніх та крупних бульбоцибулин (табл.) у другій декаді вересня на дослідних ділянках МНАУ стрічковим способом за схемою: міжряддя 15 см, відстань між рослинами в ряду 15 см і глибина 15 см.

Таблиця
Морфо-метричні показники бульбоцибулин *C. sativus* при вирощуванні в Північному Причорномор'ї

Фракція	Ознака				
	бульбоцибулина		діаметр дінця, мм	висота, мм	маса, г
	діаметр-1, мм	діаметр-2, мм			
Дрібні	$11,04 \pm 0,32$	$10,09 \pm 0,30$	$2,24 \pm 0,14$	$12,67 \pm 0,41$	$0,98 \pm 0,08$
	7,68-15,02	6,35-13,14	1,07-4,25	8,12-17,60	0,26-2,04
Середні	$28,22 \pm 0,41$	$25,20 \pm 0,46$	$3,78 \pm 0,16$	$22,11 \pm 0,29$	$9,20 \pm 0,39$
	22,90-32,42	19,70-30-56	2,15-6,10	19,80-25,20	6,30-17,82
Крупні	$35,99 \pm 0,49$	$32,54 \pm 0,57$	$4,33 \pm 0,14$	$23,52 \pm 0,30$	$18,06 \pm 0,82$
	32,26-46,52	27,63-44,44	3,19-6,16	20,02-26,19	12,49-36,37

Квітки збирали у відкритому стані близько 11-ої години, відразу підраховували, зважували і відокремлювали приймочки, які також зважували.

У результаті проведених спостережень встановлено, що відростання рослин спостерігалось, починаючи з третьої декади вересня. Через 41 добу після початку відростання (в першій декаді листопада) розпочалося квітування у рослин, що розвивалися із бульбоцибулин лише крупної фракції (рис).

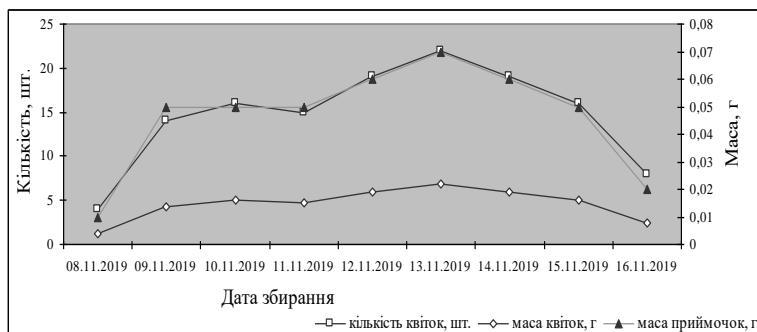

Рис. Динаміка квітування *C. sativus* при інтродукції в Північному Причорномор'ї, 2019 р.

Нами не спостерігалось квітання у рослин, що розвивалися із фракції дрібних і середніх бульбоцибулин. Тривало квітання 11 діб, одночасно від 4 у першу добу квітання до 22 квіток на 6 добу. При цьому 5 % рослин в рік висаджування не квітували. На квітучих рослинах *C. sativus* було від 1 до 3 квіток, середня кількість квіток становила $1,66 \pm 0,11$ на одну рослину. Маса однієї зібраної квітки становила 0,33 г, а маса зібраних приймочок з однієї квітки – 0,003 г. Таким чином, частка свіжозібраного шафрану складає близько 0,91 % від маси квітки.

Таким чином, в Північному Причорномор'ї можливо вирощувати *C. sativus* і отримувати шафран, для чого необхідно використовувати посадковий матеріал великої фракції.

Література:

1. Определитель высших растений Украины. Д. Н. Доброчаева и др. Київ : Наукова думка, 1987. 548 с.
2. Maria Grilli Caiola (2004). Saffron Reproductive Biology. SHS Acta Horticulturae 650: *I International Symposium on Saffron Biology and Biotechnology*. Pp.. 25-37. URL : <https://cutt.ly/FoVTNtn> DOI: 10.17660/ActaHortic.2004.650.11.
3. Собко В.Г., Лебеда А.П., Гриценко В.В. Фітораритети степової зони України. Київ : Фітосоціоцентр, 2013. 386 с.
4. Alonso G.L., Zalacain A., Carmona M. (2012). Saffron. Botanical classification and geographical distribution. *Handbook of Herbs and Spices (Second Edition)*, vol. 1, pp. 469-498. DOI: <https://doi.org/10.1533/9780857095671.469>.
5. Петросян М.Т., Саакян Н.Ж., Попов Ю.Г. Введение шафрана посевного в изолированную культуру. *Ученые записки Ереванского государственного университета*. Химия и биология. №3. 2011. С. 36-39.
6. Grilli Caiola, M. (1999). Reproduction biology in saffron and its allies. In: M. Negbi (ed.). Saffron. pp. 31-52.
7. Abdel Kader El Hajj and all. (2019). Yield of Saffron (*Crocus sativus*) Under Different Corm Densities. *Journal of Agricultural Science*; vol. 11, №. 8. pp. 183-187.

8. Valijonovich MA (2018) Creation of Plantation Crocus sativus L. in the Conditions of Uzbekistan. *Journal of Agricultural Science and Food Research*. Vol. 9 : 222. URL : <https://cutt.ly/uoBUB6N>

9. Vijai K Agnihotri (2015). Crocus Sativus Linn : An Informative Review. *Aperito Journal of Advanced Plant Biology*. Vol. 1, . pp. 1-29. Doi.org/10.14437/AJAPB-1-103.

10. Saffron: The Age-Old Panacea in a New Light. 2020. 294 p.

УДК 811.112

Філологічні науки

ДИСКУРСИВНІ ЧАСТКИ У ДИГІТАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Никифорова І.В.

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Анотація. *Робота висвітлює питання вивчення німецьких часток взагалі, а також дискурсивних часток, зокрема у процесі розвитку дигітальної комунікативної компетенції. Розглядаються сьогоденні зміни акцентів з письмового мовлення на формування усної компетенції як основної цілі викладання сучасної німецької мови як іноземної.*

Ключові слова: *дискурсивні частки, дигітальні форми комунікації, комунікативна компетенція, німецька мова як іноземна.*

Оскільки наше століття є століттям швидкого розвитку медійної сфери, а також дигітальних технологій, то це безпосередньо стосується і викладання іноземної мови, насамперед – з урахуванням автентичності мовлення. Під дигітальною комунікацією розуміють комунікацію за допомогою комп'ютера, смартфона або іншого пристрою в інтернеті [4, с. 15]. Оцінюючи вплив комунікації в інтернеті на стандарти німецької мови, дослідники констатують, що в чатах, месенджерах та приватних блогах спостерігається свого роду «безтурботність» у поводженні з мовними нормами, нові форми комунікації засвідчують меншу

орієнтацію на правописні норми німецької мови та більшу толерантність до помилок при написанні повідомлень чи постів в чатах або месенджерах, тобто утворюється своєрідна гібридна мова, щось середнє між усною та писемною. Дигітальна комунікація формує таким чином нову знакову парадигму, яка відрізняється від аналогової і в якій відмовляються від жорсткого протиставлення усного та писемного мовлення [1, с. 77].

Автентичне німецьке мовлення не можна уявити без вживання в ньому дискурсивних часток, які використовуються носіями мови як в усному спілкуванні, так і при спілкуванні за допомогою відомих месенджерів (насамперед *WhatsApp*, *Telegram* та *Viber*) як у письмовій, так і в усній формі, тобто у формі звукових повідомлень. Основною їх перевагою є мовленнєва економія, більшість називає економію часу або швидкість як вирішальний фактор. Однак письмове та розмовне мовлення, як дві основні форми мови, продовжують використовуватися відповідно до їхніх функціональних можливостей. Для соціальних, спонтанних форм спілкування, розмовне мовлення може перерости у провідне середовище, тоді як засвоєння знань вимагає письмової мови та інших систем символів.

Частки несуть на собі основну масу прагматичної інформації, оскільки мають комунікативну заданість, орієнтири мовленнєвого поведіння і є найчастіше показниками змісту, вербально не вираженого іншими засобами організації дискурсу [6, с. 5]. Дискурсивні частки в сучасному німецькому мовленні акумулюють у собі суб'єктивно-модальні значення висловлювань та детермінують, таким чином, вживання лексичних, граматичних, синтаксичних і просодичних засобів для експлікації певних значень і формування коректного спілкування, за допомогою дискурсивних часток можна креативно підійти до сучасних німецьких мовних стандартів.

На основі проведеного нами дослідження можна зробити висновок про те, що при формуванні комунікативної компетенції треба приділяти особливу увагу вивченню різних комунікативних індикаторів, зокрема дискурсивних часток як

невід'ємних маркерів автентичного німецького мовлення. Перспективним для нових наукових розвідок є підбір та розробка фраз-кліше, у яких найчастіше використовується та чи інша дискурсивна частка у дигітальній комунікації.

Література:

1. Biebighäuser K., Marques-Schäfer G. Aspekte der Mündlichkeit in der WhatsApp-Interaktion zwischen brasilianischen Deutschlernenden und angehenden DaF-Lehrenden // Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF. – Heft 2. – Leipzig: Erich-Schmidt-Verlag, 2017. – S. 76-86.

2. Hirschfeld U., Rösler D., Schramm K. Facetten der Mündlichkeit im DaF-Unterricht. Zur Einführung in den Themenschwerpunkt // Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF. – Heft 3. – Leipzig: Erich-Schmidt-Verlag, 2016. – S. 123-143.

3. Hoffmann S. Bewusstheit und ihre Ermittlung in der Unterrichtskommunikation – Bestandsanalyse und Perspektiven // Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF. – Heft 2. – Leipzig: Erich-Schmidt-Verlag, 2017. – S. 67-74.

4. Lüger H.-H. Authentische Mündlichkeit im fremdsprachlichen Unterricht? In: Bachmann-Stein A. Mediale Varietäten. Gesprochene und geschriebene Sprache und ihre fremdsprachendidaktischen Potenziale // Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung. – Sonderheft 15. – Landau, 2009. – S. 15-16.

5. Rösler D. Nähe und Distanz zur Mündlichkeit in der fremdsprachendidaktischen Diskussion // Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches DaF. – Heft 3. – Leipzig: Erich-Schmidt-Verlag, 2016. – S. 139-140.

6. Verbitskaja T., Kulina I., Nikiforenko I. Modalpartikeln bei der Entwicklung der deutschen diskursiven Kompetenz: методична розробка до практичного курсу німецької мови для студентів 2-го та 3-го курсів факультету романо-германської філології / Т.Д. Вербицька, І.Г. Кулина, І.В. Никифорова // Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. – Одеса: Атлант, 2012. – 30 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ
БРИТАНСЬКИХ СПОРТИВНИХ КОМЕНТАТОРІВ КІННИХ
ПЕРЕГОНІВ

Сіваченко І.В.,

викладач кафедри англійської мови,
аспірант факультету романо-германської філології
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова

Робота розкриває аспекти просодичних темпоральних особливостей англійського спортивного коментаря кінних перегонів, який розглядається як усне мовлення, реалізоване у сфері медійного простору. Матеріалом дослідження є телевізійні репортажі кінних перегонів, що транслювалися TVG Network. Методом інструментального (комп'ютерного) аналізу досліджено такі просодичні параметри мовлення, як: швидкість мовлення та швидкість артикуляції; тривалість всіх незадов. - нених пауз (в мс); кількість заповнених пауз; середньопаузальну тривалість (в мс); тривалість міжпаузальної ділянки мовлення коментатора кінних перегонів. Усі просодичні темпоральні характеристики розглянуто на трьох ділянках: на початку коментаря, всередині (в момент наростання емоційної напруги) та на кульмінаційній ділянці фінішу. Встановлено, що коментатор описує емоційно напружені періоди кінних перегонів у виразній формі, використовуючи комплекс відповідних просодичних засобів. Зростання темпу мовлення на кульмінаційних відрізках перегонів відбувається внаслідок зменшення темпу артикуляції та загальної тривалості пауз. Усі встановлені просодичні параметри допомагають передати емоційність та прагматичну спрямованість спортивного коментаря.

Ключові слова: спортивний коментар, медійний простір, просодичні параметри мовлення, інструментальний аналіз, швидкість мовлення.

Актуальність. Незважаючи на активний розвиток соціолінгвістичного напрямку, мовленнєва поведінка представників

окремих груп в різних ситуаціях і сферах спілкування залишається недостатньо вивченою. Комплексне дослідження просодичних параметрів мовлення коментаторів спортивних перегонів у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці дотепер не проводилось, що обумовлює актуальність даної теми.

Ступінь дослідження проблеми. Спортивний коментар є ключовим жанром телевізійного спортивного дискурсу, оскільки він здатний максимально, з огляду на візуальну та інформаційну повноту, транслювати змагання масовій аудиторії.

Одне з перших досліджень спортивного дискурсу сягає початку 1980-х років. У науковій статті “Sport Announcer Talk: Syntactic Aspects of Register Variation” [1] Чарльз Фергюсон розглядає не лише лексичне варіювання мовлення спортивних коментаторів, але і його надсегментні особливості, які дозволяють визначити варіантні та інваріантні характеристики просодичного оформлення коментарів баскетбольних та бейсбольних матчів.

Лінгвістичні аспекти спортивного дискурсу досліджували К. В. Снятков, О. О. Панкратова, І. А. Ейхгольц, С. С. Богуславський, М. Бальцер-Зібер, Ф. Керн та ін.

Об’єктом статті є британські телевізійні коментарі кінних перегонів.

Предметом статті є просодичні темпоральні особливості мовлення коментаторів спортивних перегонів.

Метою цієї роботи є визначення темпоральних параметрів емоційно-напружених та нейтральних ділянок мовлення коментаторів кінних перегонів.

Матеріалом дослідження є телевізійні репортажі чотирьох кінних перегонів, що транслювалися TVG Network. Тривалість (період часу від початку перегонів до моменту, коли кінь-переможець закінчує перегони) спортивних коментарів коливається від 80 до 150 секунд. Ці перегони коментують чоловіки – англійці за національністю.

Основним **методом** дослідження є інструментальний (комп’ютерний) аналіз, проведений дослідником.

Для реалізації дослідження були поставлені такі **завдання**:

1. Опрацювати вилучений звуковий матеріал, дослівно записати текст коментаря;

2. Визначити темпоральні характеристики мовлення коментаторів кінних перегонів на трьох ділянках коментаря: 1) кількість складів у фразах; 2) швидкість мовлення та швидкість артикуляції; 3) тривалість всіх незаповнених пауз (в мс); 4) середньопаузальну тривалість (в мс); 5) тривалість міжпаузальної ділянки мовлення спортивного коментатора; 6) кількість заповнених пауз.

Виклад основного матеріалу. Спортивний коментар кінних перегонів є одним із жанрів телевізійного спортивного дискурсу, що містить інформацію про вершників, імена та породи коней, розвиток подій на треку, погодні умови, фаворитів перегонів тощо. На просодичному рівні він характеризується такими темпоральними особливостями:

1. Зменшенням темпу артикуляції та скороченням середньої тривалості пауз, що створюють ефект зростання темпу мовлення на кульмінаційній ділянці перегонів та можуть виступати маркерами емоційно напружених ділянок мовлення коментаторів кінних перегонів.

2. Зменшенням загальної кількості заповнених пауз із наближенням до фінішу та навіть їх повною відсутністю наприкінці перегонів. Збільшення темпу мовлення за рахунок скорочення тривалості пауз та кількості незаповнених пауз наприкінці перегонів відповідає темпу подій на треку, тобто прискоренню бігу коней перед фінішем.

Усі перераховані просодичні особливості допомагають передати емоційність та прагматичну спрямованість спортивного коментаря.

Для мовлення коментаторів кінних перегонів характерними є специфічні частотні особливості, вибір яких визначається подіями на треку, тобто є ситуативно обумовленим.

Емоційний стан коментатора, пов'язаний з подіями на треку, визначає вибір частотних характеристик при

оформленні висловлювання таких як збільшення ЧОТ та розширення частотного діапазону у завершальній частині спортивного коментаря.

Результати дослідження діапазону інтенсивності вказують на незначне його розширення в кінцевій частині коментаря в порівнянні з його серединою. Найширший діапазон інтенсивності локалізується як на початку перегонів, так і у фінальній частині. Розширення діапазону інтенсивності на початку або у фінальній частині коментаря пов'язано з емоційністю мовлення та подіями на треку.

Підсумовуючи досліджене доходимо **висновку**, що:

1. Емоційно напружені періоди кінних перегонів спонукають коментатора описувати події, що відбуваються на треку, у виразній формі шляхом використання комплексу відповідних просодичних засобів.

2. Дистинктивною особливістю мовлення коментаторів перегонів є закономірність: збільшення середньоскладової інтенсивності супроводжується збільшенням середньої ЧОТ, а також зменшенням швидкості артикуляції у фінальній частині коментаря.

Література:

1. Balzer-Siber M. Functional and Stylistic Features of Sports Announcer Talk: A Discourse Analysis of the Register of Major League Soccer Television Broadcasts / M. Balzer-Siber. Electronic Dissertation. – East Tennessee State University, 2015. – 66 p.

2. Коментар кінних перегонів (2019 рік). – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=CvAiZWAW7bk>

3. Нушикян Э. А. Типология интонации эмоциональной речи / Э. А. Нушикян. – Киев-Одесса: Вища школа, 1986. – 160 с.

ОБРАЗ МАТЕРІ У ПОВІСТЕВОМУ ЦИКЛІ ГАЛИНИ
ЖУРБИ ТА «ВОЛИНІ» УЛАСА САМЧУКА

Сокол Г.Р.,

доцент,

*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

м. Івано-Франківськ, Україна

В статті простежується типологія художнього мислення Галини Журби та Уласа Самчука на рівні персонажного світу. Зокрема досліджується основні риси характеру жіночих образів Настки Палій повістєвого циклу Галини Журби та Насті Довбенко “Волині” Уласа Самчука.

Ключові слова: *антеїзм, жінка-матір, співчутливість, альтруїзм, духовний аристократизм.*

Постановка проблеми в нашому дослідженні вмотивована необхідністю прочитання творчої спадщини Галини Журби, однієї із яскравих постатей українського літературного процесу міжвоєнного двадцятиліття, проза котрої й досі залишається явищем мало вивченим. Цікавим і перспективним бачиться порівняльний аналіз специфіки такої реалізації у прозі Галини Журби та її сучасника, – Уласа Самчука. У своєму дослідженні ми ставимо за мету проаналізувати типологію художнього мислення двох авторів у створенні образу жінки-матері.

«Волинь» Уласа Самчука та «Зорі світ заповідають...» Галини Журби «...були найцікавішими і найбільш новаторськими творами на цю тему в тодішньому західноукраїнському літературному процесі» [1, с. 12].

Серед персонажного світу творів Галини Журби та Уласа Самчука на особливу увагу заслуговують дві жіночі постаті, дві матері – Настя Довбенко та Настка Палій, адже саме від жінки залежить домашній лад, затишок та виховання дітей: «Чуттєве ставлення до довколишнього світу як одна з основних рис характеру української людини особливо притаманна українській

жінці» [2, с. 64]. Тож не дивно, що «з хліборобськими генами, селянськістю зв'язана і така риса національного характеру, як антеїзм, прив'язаність до землі, землі-матері (архетип Magna Mater), а також Матері, жінки-матері і жінки, шляхетна любов до якої витворила своєрідний духовний аристократизм української жінки» [3, с. 113]. Саме тому, окрім суто домашніх повсякденних клопотів, вони брали на себе ще й місію своєрідного, сімейного духівника. Їхня віра в Бога та спілкування з ним – не просто щире переконання та данина традиції, а своєрідне таїнство, яке кожна творить по-особливому, по-своєму: «Настка біла поклони перед образами, цілувала святих в ризи, ставила свічки. З богомільним захопленням дивилась в лагідне обличчя Пречистої крізь габу рясних сліз. Клала перед нею зів'ялі віночки недоспаних ночей, пережурених років» [4, с. 145]. Мати – завжди в клопотах про дітей, вона сповнена жертвовної любові: «схоплюється, бувало, й молиться дораня, б'є перед образами поклони. Вітер ходить по хаті. Нічим затопити. Клякнуть руки, ноги. Понакриває дітей всім, що но є у хаті, сама зубами дзвонить» [5, с. 124]. Такою ж берегинею родинного вогнища змальовує свою героїню й Улас Самчук: «Найщиріше й найспокійніше молиться мати. Вона стоїть дещо збоку, щоб їй не заважали, поволі, виразно, шепотом переказує всі, які знає, молитви, б'є глибокі, до самої землі поклони» [6, с. 81]; «Мати, як і завжди в таких випадках, стоїть перед образами і довго в темноті шепоче. Той шепіт зветься молитвою. Хто знає, що твориться в її великій душі, але Володько виразно чує, що мати молиться за нього» [6, с. 289].

А обов'язків по господарству в української селянки – прірва, один Господь знає де черпають силу, енергію та натхнення ці жінки. Настка Палій ходила ще й до маєтку, щоб заробити якусь копійчину для себе та дітей, особливо коли Григорія забрали на війну, але й у хаті та на городі доводилось самій давати лад: «Мати білила, підводила, прибирала. Під дотиком її чародійних рук хата перемінювалась у зовсім нову; радісну та святошну» [7, с. 33].

Довбенко Настя також має велику родину й завжди сповнена турбот, молитов та переживань за дітей, а все інше, що діється в світі – вже опісля: «Очі її звичайно заклопотані, повні смутку, починають тепер горіти тихим, рівним і дійсно теплим огнем. Уста її щільно затиснуті, а чоло майже неперушне.

Революція? О, ні. Маму революція не торкається. Мама йде рівно вперед по простому, знайомому шляху. Мама священнодійствує, мама працює, мама страждає...» [6, с. 280]; «Обличчя Насті таке, як і завжди, що до нього хочеться побожно молитись. На ньому та вічна тепла скорбота матері, в очах той тихий смуток і ті завжди готові сльозинки» [6, с. 401].

Попри важке життя обидві героїні не зачерствіли душею до страждань інших – це також характерна риса українок. Чужий біль вони співпереживають як власний, саме так проявляється їхній альтруїзм та співчутливість. Дружина Палія не може стримати сліз, слухаючи старого Кондру, що читав їй лист Григорія з лазарету: «Настка тихо стояла, тільки сльози текли їй по лиці, коло краєчка губ відривалися й капали на землю» [7, с. 84]. А інша мати винесла в решеті хліб для полонених австріяків, не в змозі дивитись на їхні муки: «Але що Насті до того, чи вони можуть воювати, чи ні. Вона знає одно: люди їсти хочать, аж почорніли... То ж «там» творилося... Боже, Боже... Як ті люди стільки видержать...» [6, с. 269]. І байдуже їй, що цих нещасних вважають ворогами, вони готові віддати найдорожчі для них речі за шматок хліба – та вона не візьме нічого, вона просто ділиться з ними тим, що має. Це справді шляхетний вчинок простої неграмотної жінки.

Тож не дивно, що жінка-мати займала в українській родині почесне місце, адже «з хліборобськими генами, селянськістю зв'язана і така риса національного характеру, як прив'язаність до Матері, жінки-матері і жінки, шляхетна любов до якої витворила своєрідний духовний аристократизм української жінки» [3, с. 113].

Отже, зіставивши особливості реалізації ідейно-тематичних первнів прози Галини Журби та Уласа Самчука на рівні персонажного світу (зокрема жіночих образів), можна зробити

висновок не лише про типологічну близькість художнього мислення двох авторів, а й про їхню закоріненість в етнопсихології.

Література:

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст. Монографія. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2000, Тернопіль: Джура, 2000. – 340 с.
2. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету та національного характеру // Сучасність. – 1998. – № 5. – С. 58–70.
3. Андрусів С. Ім'я гелленів. Про національний характер українців // Дзвін.– 1993. – №10–12. – С. 110-115.
4. Журба Галина. Революція іде. – Львів: Батьківщина, 1937. – (Хроніка одного села; Ч.ІІ). Т.1 – 229с.
5. Журба Галина. Революція іде. – Львів: Батьківщина, 1937. – (Хроніка одного села; Ч.ІІ). Т.2 – 272 с.
6. Самчук У.О. Волинь. Роман у трьох частинах. – Острог-Львів: Вид-во НаУОА, „Сполом”, 2005. – 632 с.
7. Журба Галина. Зорі світ заповідають... / Микола Голубець (післяслово) – Львів: Накладом Івана Тиктора, 1933. – 128 с.

УДК 81'243:81'276.6:004.738.5]:33-051

Педагогічні науки

САМОРЕГУЛЯЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Тинкалюк О. В.,
*доцент кафедри іноземних мов
для природничих факультетів,
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Анотація: *Стаття має на меті зробити свій внесок у проблему професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців*

економічної сфери. У статті здійснено аналіз ключових понять дослідження, проаналізовано підходи до тлумачення поняття “саморегуляція”, обґрунтовано напрями в характеристиці рефлексивних процесів. Розкрито сутність саморегуляції як якісної характеристики її суб’єкта, що відображає високий рівень знань, розмаїтість ефективних навичок і вмінь, володіння сучасними алгоритмами і способами вирішення професійних завдань, що дає змогу в перспективі працювати в іншомовному середовищі з високою продуктивністю.

Ключові слова: *саморегуляція, самооцінка, рефлексія, іншомовна підготовка.*

Знання економістами норм і правил поведінки, що мають місце під час спілкування, формування на цій основі здатності до саморегуляції, адекватної самооцінки своїх мовленнєвих можливостей, поведінки у процесі спілкування відповідно до прийнятих норм комунікації, а також таких важливих якостей, як самовладання і витримка, наполегливість, ініціативність і рішучість у прийнятті рішень, є важливою складовою успішної іншомовної професійної підготовки фахівця. Оскільки саме самооцінка істотно впливає на регуляцію поведінки і діяльності людини.

Сформованість саморегуляції навчальних дій, як зазначають Г. Костишина та В. Чайка, розширює внутрішню свободу студента та забезпечує можливість виявити свою самостійність. Саморегуляція навчальної діяльності, за думкою дослідників, існує в діалектичній єдності виявів діяльнісного та особистісного. Під **саморегуляцією** діяльності, слідом за авторами, будемо розуміти якісну характеристику її суб’єкта, що відображає високий рівень знань, розмаїтість ефективних навичок і вмінь, володіння сучасними алгоритмами і способами вирішення професійних завдань, що дає змогу в перспективі працювати із високою продуктивністю. Саморегуляція особистості характеризує суб’єкт діяльності і високий рівень розвитку професійно важливих та індивідуально-ділових якостей: креативність, адекватний рівень домагань, мотиваційну сферу, ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток фахівця [1, с. 23].

Самооцінка відображає самостійну і виважену оцінку сту-

дентом власної комунікативної поведінки у процесі спілкування та комунікативних здібностей співрозмовника, забезпечує оцінювання самого себе, своїх якостей, можливостей, положення серед інших людей, ставлення до себе, що показує вимогливість до себе, самокритичність, ставлення до життєвих успіхів і невдач, наявність чи відсутність життєвих перспектив тощо.

Як показує досвід роботи у ВНЗ, оцінка студентами свого рівня володіння іноземною мовою є дуже різною і не завжди об'єктивною. Це свідчить про те, що студенти часто не мають уявлення щодо мети вивчення дисципліни “Іноземна мова”, критеріїв оцінки їх результатів. З огляду на це, на початок її вивчення ми ознайомлюємо студентів з програмою навчання, логічною структурою змісту предмета, цілями, способами їх досягнення, критеріями оцінювання. Зазначимо, що здатність майбутніх економістів до рефлексії сприяє формуванню у них здатності до самопізнання, осмислення власних дій та їх результатів, а на цій основі — виробленню усвідомленого ставлення до своєї діяльності.

Під **рефлексією** розуміють *здатність людини усвідомлювати власний досвід*, що спричиняє нове розуміння, переоцінку й обґрунтування власних переконань і ціннісних ставлень [2, с. 145]. Б. Кемпбел-Джонс описує рефлексію як внутрішній діалог з собою, за допомогою якого людина звертається до досвіду, переконань, сприйняття [3, с. 134]. В. Ріско, К. Роскос зазначають, що такий діалог повинен інформувати і перетворювати знання в дію [4]. Об'єктом рефлексії можуть бути не лише основи мисленнєвої діяльності, а й основи та способи регуляції людиною власної поведінки, дій, вчинків, особиста свідомість і самі процеси рефлексії [5, с. 104].

Як зазначає І. Ярошук, наукові дослідження виокремлюють два основні напрями в характеристиці рефлексивних процесів: перший пов'язаний з рефлексивним аналізом свідомості, результатом якого є розуміння значення об'єктів і їх конструювання, другий — пов'язаний із використанням рефлексії з метою розуміння змісту особистісного спілкування. Як важливий

компонент міжособистісного спілкування рефлексія має значний вплив на перебіг і результати самопізнання та пізнання оточуючих, відповідно, й поведінку співрозмовників. Для розвитку рефлексії потрібні такі умови, як вербальний і невербальний зворотній зв'язок; порівняння себе з іншими; самоспостереження за своїми думками, почуттями, вчинками для подальшого управління собою; зіставлення свого “Я-сьогоднішнє” з “Я вчорашнім” [6, с. 16].

Сформованість адекватної самооцінка та саморегуляції передбачає оволодіння студентами здатністю здійснювати рефлексію (самоаналіз, самовизначення, саморегулювання) і об'єктивно оцінювати результати спілкування в іншомовному середовищі, зокрема: осмислювати якість спілкування з іноземними партнерами; самореалізуватися й адекватно оцінювати власні дії в процесі професійного іншомовного спілкування; адекватно оцінювати власний емоційний стан під час спілкування, свої комунікативні можливості та результати спілкування; контролювати свою комунікативну поведінку; враховувати і контролювати своє відношення і взаємодію в професійному іншомовному спілкуванні; знайти адекватні почуттям, емоціям і прийнятним в суспільстві етичним нормам вербальні і невербальні засоби спілкування; аналізувати поведінку у разі виникнення конфліктних ситуацій. Отже, оцінно-рефлексивна складова іншомовної підготовки передбачає звернення особистості до власного досвіду, мислення, діяльності, що сприяє об'єктивній самооцінці можливостей й актуалізує готовність студента до професійного іншомовного спілкування.

Література:

1. Костишина Г. І. Формування навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів : теорія і практика : монографія / Галина Костишина, Володимир Чайка. – Тернопіль : ТНПУ, 2010. – 349 с.
2. Полонський В. М. Тезариус інформаційно-поисковий по народному образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М. : ИПКИР, 2000. – 512 с.

3. Campbell-Jones B. Educating African American children : credibility at the crossroads / B. Campbell-Jones, F. Campbell-Jones // Educational Horizons. – 80 (3), 2002. – Pp. 133–139.

4. Taggart G. L. Promoting Reflective Thinking in Teachers : 50 action strategies / Germaine L. Taggart, Alfred P. Wilson. – [2nd edition] : Corwin Press. A Sage Publications Companies, 2005. – 257 p.

5. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : [навч. посібн.] / Л. І. Морська. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.

6. Ярошук І. Д. Професійне спілкування майбутніх економістів : теорія та технологія : монографія / Ірина Ярошук. – Тернопіль : Крок, 2011. – 199 с.

УДК: 376-056.36:37.013.77:005.336.2

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З
ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ПОМІРНОГО СТУПЕНЯ ЯК МЕТА ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ВПЛИВІВ

Чобанян А.В.

*к.психол.н., старший викладач
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка*

Автор доповіді наголошує на необхідності спеціальної психолого-педагогічної роботи з формування соціальної готовності до навчання, передусім в умовах школи. Розв'язання цих питань передбачає пошук такої системи допомоги, яка б повною мірою сприяла формуванню соціальної готовності до навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірною ступеня в школі й ураховувала реалії освітнього простору.

Ключові слова: *соціальна готовність, порушення інтелектуального розвитку помірною ступеня, старший дошкільний вік.*

Сучасний етап розвитку нашої країни характеризується низкою соціальних змін і перетворень. Посилення уваги до розвитку особистості, визнання гуманістичних засад виховання як найбільш відповідних принципам правової держави, є однією з передумов повноцінного залучення дітей старшого дошкільного віку з порушеннями інтелектуального розвитку помірною ступеня у систему суспільних відносин. Винятково важливого значення при цьому набуває формування соціальної готовності до навчання дітей зазначеної категорії в школі. Як свідчить аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, педагоги та психологи одночасно стверджують, що старший дошкільний вік – період активного розвитку особистості дитини. Саме в цей період закладаються основи вихованості: розвиваються моральні уявлення, почуття, звички. Сучасні науковці експериментально доводять, що залучення дитини до соціального життя сприяє різнобічності розвитку особистості дошкільника (Л. Венгер [3, С. 256–277], О. Кононко [6] та ін.).

На сьогоднішній день загально визнано, що готовність до шкільного навчання – багатокомпонентне утворення, яке потребує комплексних психологічних досліджень [1]. Повертаючись до проблематики формування готовності до навчання дітей із ППР ПС, зауважимо, що загалом спеціальний заклад дошкільної освіти як і спеціальна загальноосвітня школа, є ланкою єдиної системи освіти в Україні, тому в нормативно-правовій базі, поглядах сучасних науковців і практиків у галузі спеціальної освіти цілком обґрунтовано розглядаються питання наступності як провідної умови безперервності навчання й виховання дітей із ППР. Система спеціальної дошкільної освіти України особливу увагу приділяє вихованню дітей старшого дошкільного віку із порушеннями інтелектуального розвитку, оскільки саме цей вік визначає готовність дитини до навчання/научіння в спеціальному загальноосвітньому закладі як соціокультурному середовищі. Питаннями підготовки дитини з порушеннями інтелектуального розвитку до адекватного орієнтування в соціальній дійсності, становленні навичок соціально прийнятної

поведінки в різних життєвих ситуаціях займалися О. Баєнська, О. Венгер, А. Висоцька, О. Єкжанова, О. Стребелева та ін.

Базовий компонент дошкільної освіти України визначає державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості й вихованості дитини старшого дошкільного віку, а саме сумарний кінцевий показник набутих компетентностей випускником закладу дошкільної освіти перед його вступом до школи. Проте, визначені Базовим компонентом дошкільної освіти вимоги до обсягу необхідної інформації, життєво важливих умінь і навичок, системи ціннісних ставлень до світу й самого себе, є непридатними для дітей із інтелектуальними порушеннями різних ступенів складності.

Цей факт пояснюється двома основними клініко-психологічними законами олігофренії, сформульованими Г. Сухаревою: закон тотальності нервово-психічної недорозвиненості; закон ієрархічності недорозвитку психічної сфери. Під «тотальністю» дослідниця розуміє недорозвиненість усіх нервово-психічних і, певною мірою, соматичних функцій, починаючи від недорозвитку внутрішніх органів, опорно-рухового апарату, сенсорної, моторної, емоційної сфер, вищих психічних функцій, особливо мислення, мовлення, особистості в цілому. Ієрархічність недорозвиненості психічної сфери, на думку автора, проявляється в більш тяжкому ураженні філогенетично обумовлених новоутворень (моторика та емоційно-вольова сфера виявляються більш збереженими ніж увага, мислення та інтелект) [7].

У спеціальній психології визначення готовності до шкільного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, здійснено О. Хохліною. Дослідницею встановлено, що готовність дитини до школи стосується всього її психічного розвитку і передбачає сформованість: позитивного ставлення до школи в цілому та до навчання; пізнавальної та емоційно-вольової сфери, діяльності й довільності поведінки; характерологічних рис, важливих для навчання й діяльності в шкільному колективі [9, С.84–87].

Зауважимо, що до 2008 року діти з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня належали до

категорії «ненаучувані» і перебували у спеціальних будинках для дітей-інвалідів, що підпорядковувалися теперішньому Міністерству праці і соціальної політики [5]. Як зазначає О. Гаврилов, система навчання в цих будинках для дітей-інвалідів передбачала в основному формування соціально-побутових, санітарно-гігієнічних навичок, навичок самообслуговування, виконання елементарних трудових операцій, а також корекцію порушень психофізичного розвитку [5, С. 41]. Здебільшого окреслені підходи наголошують на принципі розширення соціальних можливостей дітей з зазначеної категорії.

Науковці А. Обухівська, М. Савченко, Л. Фомічова готовність дошкільників із порушеннями інтелектуального розвитку до навчання в школі визначають не стільки наявністю в них знань, скільки тим, чи вміє дитина розпізнавати, виділяти якості й ознаки предметів, їх призначення, класифікувати їх за формою, розміром, кольором, чи орієнтується дитина у просторі, у власній особистості, виконує елементарні узагальнення й конкретизацію предметів і явищ. Вищезазначене наголошує на важливості розгляду соціального фактору розвитку дітей із порушеннями інтелекту, як одного з пріоритетних напрямів корекційно-педагогічного навчання й виховання [4].

Відтак, сучасні спеціальні заклади дошкільної освіти, реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри являють собою невід'ємну частину спеціальної та інклюзивної освіти, продовжуючи традиції корекційних педагогів минулого століття, які досліджували питання соціального становлення дітей із вираженим ступенем інтелектуального порушення.

Аналіз робіт зазначених науковців свідчить, що всі вони містять багатий теоретичний та емпіричний матеріал. Водночас, попри наявність різнопланових досліджень, нерозв'язаними залишилися питання щодо формування готовності дітей зазначеної категорії до навчання в школі. Адже в дошкільному віці дитина з порушеннями інтелектуального розвитку відчуває значні труднощі в накопиченні та трансляції соціального досвіду.

Вищевикладене акцентує увагу на неприпустимості соціальної ідентифікації дитини з інтелектуальними порушеннями як дитини з дефектом. Треба зосередити увагу керівників закладів освіти, педагогів, практичних психологів, соціальних педагогів і, насамперед, корекційних педагогів на пошук нових форм і методів удосконалення освітнього й реабілітаційного процесів. Відповідно, спеціальний заклад дошкільної освіти відіграє важливу роль у формуванні готовності до навчання в школі дітей зазначеної категорії.

З'ясовано, що традиційно шкільна готовність означає фізичну, соціальну, мотиваційну й розумову готовність дитини до переходу від основної ігрової діяльності до спрямованої діяльності більш високого рівня. Для досягнення готовності до школи необхідне відповідне сприятливе середовище та власна активна діяльність дитини [1]. Діти досліджуваної категорії стикаються зі значними труднощами при вступі до школи, пов'язаними із зниженням пізнавальної активності й відсутністю психологічної готовності до входження в новий колектив. Нездатність використовувати засоби спілкування з дорослими й однолітками, несформованість різних видів діяльності, нездатність орієнтуватися у нових та проблемних ситуаціях тощо, веде до того, що подібна комунікативна неспроможність дітей зазначеної категорії залишає їх поза дитячим колективом. Усе це, у свою чергу, сприяє прояву патологічних рис особистості: замкнутості, агресивності, відмові від діяльності.

Робимо висновок, що дитина з порушенням інтелектуального розвитку старшого дошкільного віку, на відміну від дитини з типовим розвитком, є менш гнучкою у взаємодії з оточенням та більш залежною від впливів соціального середовища. Усе те, що в дитини з типовим розвитком формується спонтанно, завдяки наслідуванню та спільній діяльності з дорослими, у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку потребує спеціального навчання. До того ж, як наголошують науковці, це стосується не лише розвитку розумових здібностей, але й емоційного розвитку, засвоєння навичок самообслуговування, правил поведінки,

формування вміння налагоджувати міжособистісні контакти тощо. Відтак, основна увага дорослих має бути спрямована на соціальне становлення дитини. Відповідно, спеціальний заклад дошкільної освіти відіграє важливу роль у формуванні соціальної готовності до навчання дітей із порушенням інтелектуального розвитку помірного ступеня в школі.

На основі вищевикладеного матеріалу, розуміємо *«соціальну готовність до навчання»*, як сформованість здатності до прийняття нової соціальної позиції – школяра, що обумовлена формуванням ставлення дитини до самої себе, дорослих, однолітків як суб'єктів освітнього простору, що виявляється у здатності взаємодіяти з ними відповідно до ситуації. Наукову зацікавленість становить підхід української дослідниці О. Таран щодо визначення нормативних критеріїв готовності дитини до шкільного навчання, де соціальна готовність розглядається як складова психологічної готовності дитини до навчання [8, с. 126].

Література:

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови. Київ : Вища школа, 2007. 542 с. URL: <http://udnz15.org/doshkilna-lingvodidaktika>.
2. Божович Л. И. Проблема развития мотивационной сферы ребенка. Изучение мотивации поведения детей и подростков / под ред. Л. И. Божович, Л. Р. Благоннадежипа. Москва : Педагогика, 1972. С. 7–44.
3. Венгер А. Л. Воспитание и обучение детей дошкольного возраста с нарушениями поведения и деятельности. Специальная дошкольная педагогика: Учебно-методическое пособие. / под ред. Е. А. Стребелевой. Москва : Изд. центр «Академия», 2001.
4. Висоцька А. М., Гладченко І. В., Супрун М. О. Соціалізація дитини з обмеженими розумовими можливостями в сучасному освітньому вимірі: нав.-метод. посіб. Ін-т спец. педагогіки НАПН України. Київ, 2014. 112 с.
5. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.

6. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід) [Текст]. Ін-т проблем виховання АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Стило, 2000. 336 с.

7. Сухарева Г. Е. Клинические лекции по психиатрии детского возраста. Т. I, 1955. Т. II, 1959. Т. III, 1963.

8. Таран О. П. Психологічна готовність дитини до школи. *Психолог. Бібліотека*. 2010. № 9.

9. Хохліна О. П. До проблеми формування учбової діяльності в учнів з вадами інтелектуального розвитку. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. Вип. I*. Київ, 2000.

УДК: 378.147:37.061

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Шербак І. М.

*доцент кафедри здоров'я людини,
реабілітології і спеціальної психології,
кандидат педагогічних наук
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Анотація: У статті висвітлено особливості здоров'язбережувального освітнього середовища. Описані різні підходи до проблеми формування і розвитку здоров'язбережувального освітнього середовища.

Ключові слова: здоров'язбережувальне освітнє середовище, вища школа, педагогічний процес.

Найважливішими пріоритетами системи освіти в Україні, згідно із Законом України «Про освіту», Державною програмою «Освіта. Україна XXI століття», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті та іншими нормативними

документами, є збереження і зміцнення фізичного і морального здоров'я молоді, виховання у них свідомого та дбайливого ставлення до здоров'я.

Реалізація цього важливого завдання щодо формування здоров'я дітей педагогічними засобами залежить від зусиль усього педагогічного колективу. Здоров'язбережувальна діяльність буде тим ефективніша, чим вищий рівень культури здоров'я та якнайкраще організовано здоров'язбережувальне освітнє середовище для всіх суб'єктів освітнього процесу.

Аналіз наукової літератури дає можливість розглядати здоров'язбережувальне освітнє середовище як складну динамічну систему, яка здатна змінюватися, перебудовуватися залежно від соціально-педагогічних умов, впливати на актуалізацію потенціалу особистост [1, с. 536].

Здоров'язбережувальне освітнє середовище як фундаментальне психолого-педагогічне поняття набуває змісту в якості: можливості асимілювати людину і впливати на його розвиток; можливості суб'єкту структурувати оточуючий простір таким чином, що він стає освітнім; реакції на появу особистості, яка має інтенцію освіти; динамічної освіти, яка є системним продуктом взаємодії освітнього простору, управління освіти, місця освіти і того, кого навчають; факту і фактору навчання і розвитку, умов і засобів навчання і розвитку, предмету проектування і моделювання, об'єкту психолого-педагогічної експертизи; суб'єктного простору освітнього простору; предметної проєкції освітньої сфери, яка забезпечена механізмами освітньої політики і управління.

Здоров'язбережувальне освітнє середовище трактується як частина соціокультурного простору, зона взаємодії освітніх систем, освітніх процесів; система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку; сукупність можливостей навчання і розвитку здорової особистості; багатоструктурна система взаємодії учнів і педагогів; система ключових факторів, які визначають освіту і розвиток здорової людини; соціокультурна система (система спілкування

особистостей і соціальних груп), яка будується на основі механізмів ціннісного регулювання відносин. На особливу увагу заслуговують дослідження забезпечення природовідповідності здоров'язбережувального освітнього середовища [2, с. 153].

Отже, розуміння сутності поняття здоров'язбережувальне освітнє середовище дозволить педагогічно правильно його організувати, розширити впливи, ефективно керувати процесом взаємодії його учасників, оптимально використовуючи їх потенціал.

Література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 818 с.
2. Бойчук Ю.Д. Сучасні підходи до забезпечення природовідповідності освітнього середовища / Бойчук Ю.Д. // Біологія та валеологія : зб. наук. пр. — Х. : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2007. — Вип. 9. — С. 152-158.

УДК 389.4

Педагогічні науки

НАЙЕФЕКТИВНІШІ МЕТОДИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Ярощук А.А.,

вчитель англійської мови

Київський військовий ліцей імені Івана Богуна

м. Київ, Україна

Анотація: *не дивлячись на те, що вже досить тривалий час англійська мова є обов'язковим предметом у майже всіх навчальних закладах України, все ж є школи, де до теперішнього часу діти вчать ту іноземну мову, яку обрали самі. Можливо, це не було б великою проблемою, якби англійську мову не треба було здавати як вступний екзамен до ліцеїв/коледжів/спеціалізованих гімназій та, звичайно під час зовнішнього незалежного оцінювання. Виходячи з цього, після закінчення сьомого, дев'ятого (або в момент переведення до іншого закладу освіти) та в період*

навчання в десятому-одинадцятим класах, дуже гостро постає проблема вивчення англійської саме для тих, хто не вчив її до цього або ж не приділяв їй вивченню особливої уваги.

Ключові слова: система, мотивація, метод, помилки, розмова.

Для ефективності кожної розпочатої справи необхідно вибудувати певну систему дій, спрямованих на її досягнення та реалізацію. Система — це щось ціле, створене з окремих частин і елементів для цілеспрямованої діяльності [1]. Тож, перед тим як приступити саме до вивчення англійської мови, доцільно обрати найефективніші методи, методики та принципи, які і є тими самими окремими частинами та елементами, що в правильному поєднанні дадуть бажаний результат.

1. Мотивація. Під даним терміном ми розуміємо те, що знаходиться в людини «всередині». Якщо людина мотивована, її задоволення від роботи над чимось (наприклад, над вивчення іноземної мови) може призвести до якісного результату [2]. При відсутності мотивації, через постійне «заставляння» можна навіть не очікувати на гарний результат. Але навіть при наявності мотивації є одна досить суттєва помилка у підході до вивчення англійської мови – відсутність конкретної і розумної цілі. Допомогти визначити ціль зможе, наприклад, європейська класифікація за рівнем володіння мовою. А – початківець (beginner), В – середній (intermediate) та С – просунутий (advanced). Кожен з рівнів має два підрівні: слабший (1 lower) і підвищений (2 upper). Наприклад, новачок, що має поступ у вивченні – А2, а слабкий просунутий – С1. Ознайомившись з даною класифікацією можна зробити висновок для себе, якого саме рівня бажано досягти за конкретний проміжок часу. Наступною ціллю може бути більш високий рівень та більш короткий термін на його досягнення [3].

2. Вивчення слів. При вивченні кожної мови фундаментом є словниковий запас. Ми можемо знати всі граматичні правила, розуміти принципи утворення різних часових форм, але ми не зможемо використовувати дані знання, якщо у нас відсутній словниковий запас. Але до вивчення слів теж слід підходити

правильно. Не потрібно вчити всі слова підряд. Наприклад, ми, фактично, знаємо усі слова своєї рідної мови, але використовуємо лише частину з них. З іноземною мовою ситуація аналогічна. Наприклад, в англійській мові 65% написаного матеріалу включає в себе всього 300 слів [3]. Це ті слова, які використовуються найчастіше. При вивченні слів можна використовувати метод карток: на одному боці написано запитання, на іншому – відповідь. Ще одним цікавим та досить дієвим методом є вивчення споріднених слів. Споріднені слова – це «справжні друзі» слів з вашої рідної мови, які мають те ж значення. Наприклад, в романських мовах є споріднені з англійськими слова: action, nation, precipitation, solution, frustration, tradition і тисячі інших. Саме пошук споріднених слів може полегшити їх вивчення[3].

3. Впровадження англійської мови в повсякденне життя. Вивчення нових слів та граматичних правил не повинні лише записуватись в зошит або й взагалі бути лише прочитаними. Для «сильнішого ефекту» варто спробувати включити англійську мову в свою щоденну рутину. Для прикладу, можна виконувати такі прості дії: нотувати список справ на день англійською мовою; знайти друга, з яким час від часу переписуватись англійською; писати список бажань англійською (до речі, це чудово тренує такі конструкції як "I would like (я б хотів/хотіла)", I want (хочу), "It would be amazing" (Було б чудово)); шукати інформацію англійською мовою (жоден підліток сьогодні не уявляє своє життя без інтренету, тому тут все дуже просто: все, що цікавить «гуглити» англійською. Так, спочатку буде важко, але основна мета – не зрозуміти весь текст, а вилучити необхідну інформацію і запам'ятати важливу лексику); підписувати фото в соціальних мережах англійською мовою; обрати в налаштуваннях телефону основну мову англійську, та зводити до інтерфейсу на налаштувань, які прописані саме англійською (це неодмінно розширить словниковий запас та полегшить психологічне візуальне сприйняття іноземної мови) [4].

Отже, маючи мотивацію та конкретну мету, можна подолати всі існуючі бар'єри та почати вивчення англійської мови в будь-якому віці. Людина, яка конкретно знає та розуміє на скільки це для неї важливо і навіщо це їй треба, може самостійно знайти та обрати для себе самий підходящий метод вивчення англійської мови, саме той, який буде для неї найцікавішим та найдієвішим. Це можна зробити абсолютно безкоштовно за допомогою Інтернету. Кожне правило, яке сухо та незрозуміло написано може бути жваво і досить цікаво поясненим на YouTube каналах, де так само можна обрати той варіант викладення матеріалу, який приходить найбільш до душі та є реально зрозумілим.

Література:

1. <https://library.if.ua/book/60/4207.html>
2. <https://uk.wikipedia.org/>
3. <http://tvoemisto.tv/news/>
4. <https://life.pravda.com.ua/>

